

Адабий журнал.

۱- مدخل جغرافیا

بدرج مکتب اوسمانیہ کراچی

۱۹۰۸ - بمبئی

۲- بداية جغرافیا

ابدائی مکتب کراچی - ۴ صفحہ شدہ

اوتھوٹو ٹیچر اوسمانیہ

۱۹۱۶ - بمبئی - فونڈ

اثر: حارث فیضی چیستاپولی.

مدخل جغرافیا.

ابتدائی مکتبلر اوچون ترتیب ایلمش بر رساله در.

ناشری: «معارف» کتبخانه سی.

قرانده، «اورنک» مطبعه سی.

КАЗАНЬ.

Электро-типография „УРНЭК“

1908 г.

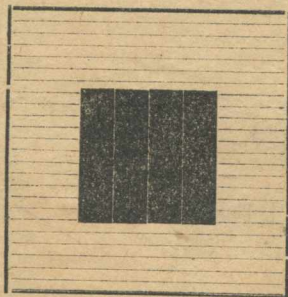
Ken meball

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

بو کتاب جغرافیا کتابی، جغرافیا یر یوزنده بولغان نرسه لرنی بلدره
 طورغان بر علمدر. بو کتاب بیک کچکنه بولسه ده جغرافیانک بیک
 زور لری ده بولا. جغرافیانی بیک طرشوب کوب اوقوغان کشی
 اوزینک یوزط اچنده نیلر بولغانون نیچک بلسه، یر یوزنده بولغان
 نرسه لرنی ده شولای بله طورغان بولادر.

قرآن کریمنی درست اوقور اوچون تجوید؛ ایبان، اعتقاد
 وعبادت روشلرن بلور اوچون علم حال رساله لری کیراک بولغان
 کیک دنیاده ترکاک قیلیمق اوچون ده جغرافیا هم باشقه علملکلر
 کیرهک بولادر.

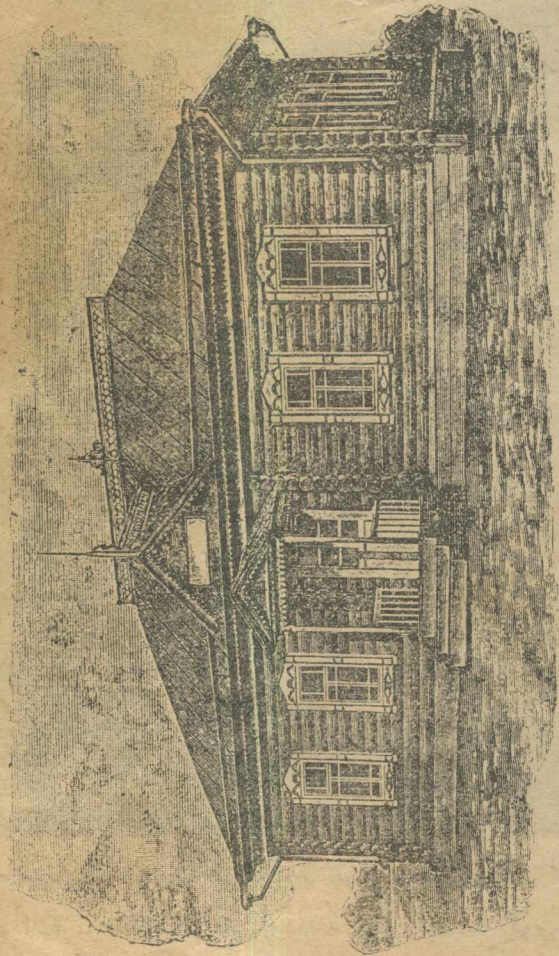
جغرافییه ده ترکچه یر، عربجه ارض دیب آتالغان نرسه طوفراقنه

(شکل ۱)

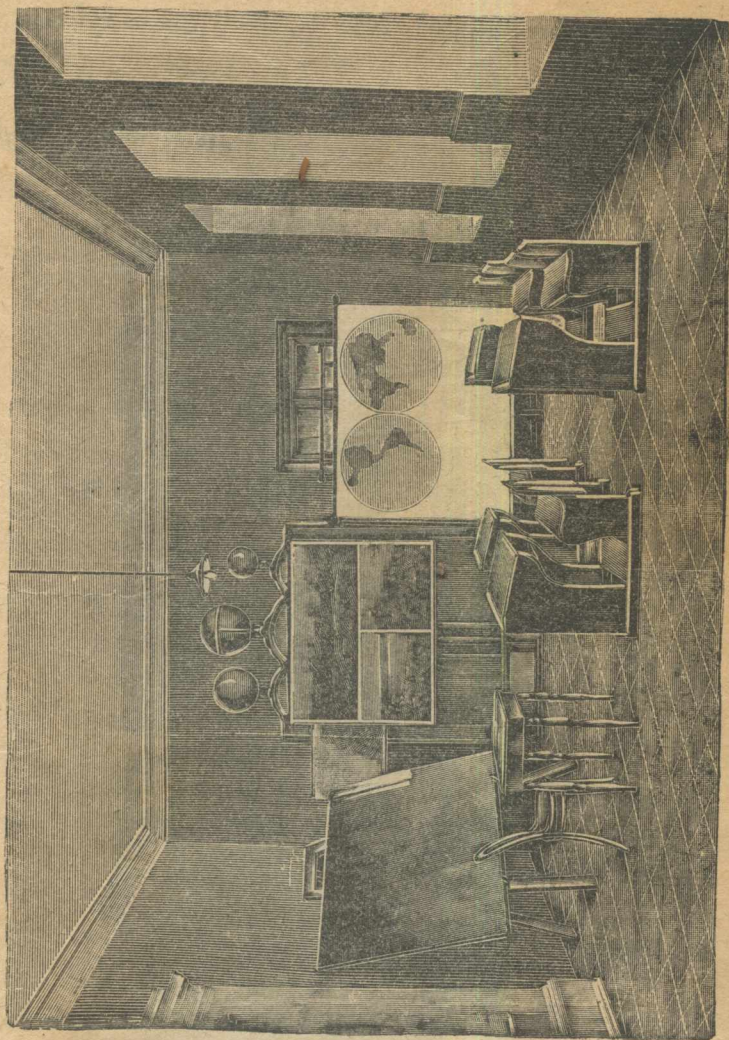
بولمیدر. صو هم طوفراقنک بارسینه یر
 دیوب ایتله در. یرنک دورتدن لوچ الوشی
 صو، بر الوشیگنه طوفراق بولوب صو
 اچنه طارالمشدر. اگرده بار طوفراق برگه
 جیلشه صوغه قاراغانده طوفراق شول (شکل
 ۱) ده کورسه تلنگان قدرگنه بولادر.

جغرافیه علمینی یاخشی آكلامق ایچون تو باندەگی شکلرگه دقت
ایدگز شکل ۲ بر مکتبناک طشیننی، شکل ۳ بر مکتبناک اچینی کورسه تەدر.
بونلرغه مکتبناک رسمی دیلر.

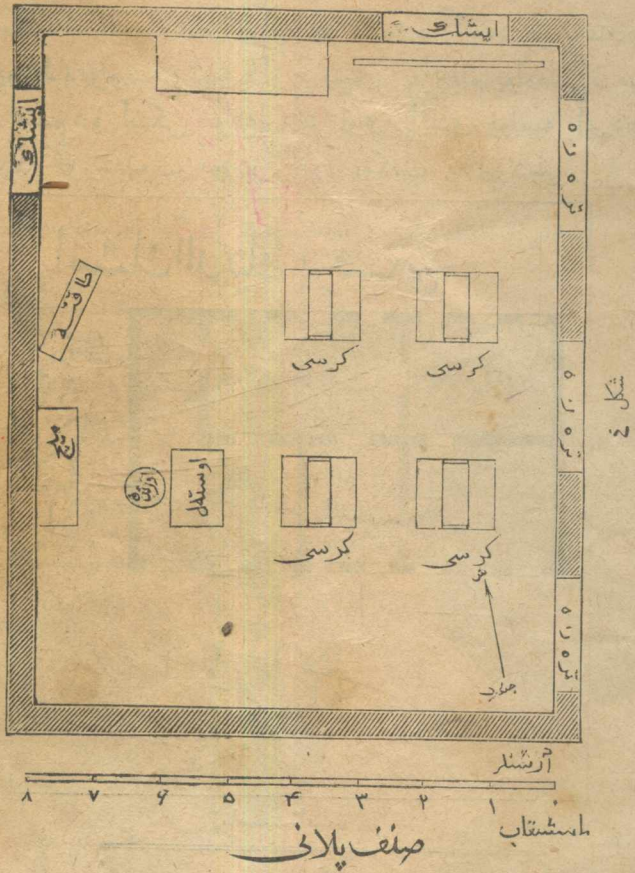
شکل
۲

بیتناک

شکل ۳

بر صنفده نرسه لر بولد یغنی، همده اول نرسه لر نك برسی ایکنچیسندن
 نی قدر یراقلده بولد یغنی کاعد اوستنه رسم قیلوب کورسه تمک لازم
 بولسه اولده میکندر. مثلا (شکل ۴) بر صنفده بر اورندق، بر معلم
 اوسته لی دورت کرسی، بر طاقطه، بر میچ، ایکی ایشک، اوچ
 ترزه بولغانون کورسه تهر.

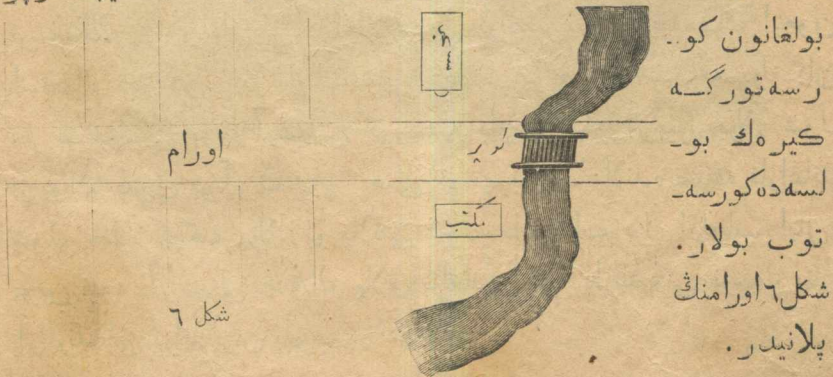

بو شکلنڭ ياندهغى صزق، پلانى، همده پلانده كورستلگان نرسه لرنڭ زور لقلرينى، آرالرندهغى يرافلقلرينى اولچه مك ايچون استعمال قيلنه در. بوڭا ماسشتاب ديلر. بو صزق سكرگه بولنگان هر بر بولكى برر آرشينى كورسه ته بارى سكر آرشين بولا. شول بر بولك صزق بر آرشيندن نيحتلى قصه بولسه پلانده صنفقه قاراغانه شول حتلى كچكنه بولا. بو پلانى شول ماسشتاب برله اولچاب اينى، بويى نيچه آرشينلى صنفنڭ پلانى بولغانون همده اچنده گى نرسه لرينڭ آرالرندهغى يرافلقلرن بلوب بولا در.

بر مکتبناڭ بر ياغنده اورام، بر ياغنده باچچه، بر ياغنده ايشك
 آلدی (يورط) بولوبده اچنده اوچ صنف، بر معلم بولمهسی، بر كيوم
 بولمهسی، هم ده ايکي بولمهلی، بر اوی آلدی بولسه آنی ده شول
 شکل ۵ برله کورسه توب بولادر. بوگا مکتب پلانی ديلر.

بر اولده يا که بر اورامده نيچه يورط، نيچه مسجل نيچه کوپر

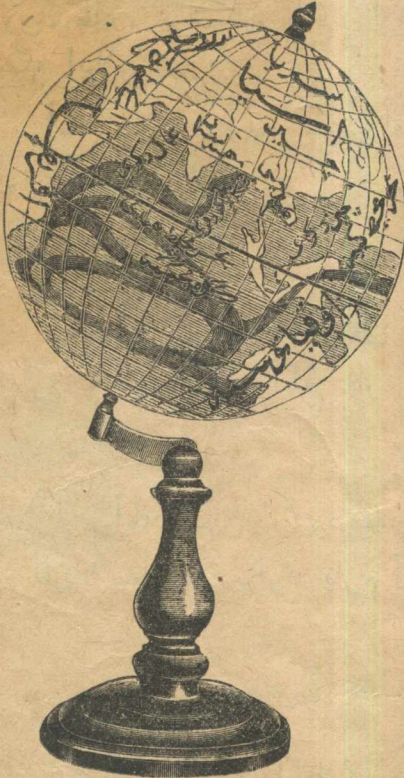
شکل 6

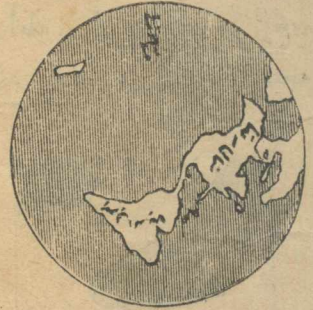
شونڭ كېڭ يېرىڭ بىر پارچەسىنى يا كە بارسىنى دە كاغذ اوستىنە
رسم قىلۇپ كورسەتۇپ بۇلادىر. يېرىڭ بىر پارچەسىنى كورسەتكەن رسملىرىگە
زور بولسۇن كېڭىگە بولسۇن خرىطە دىلر.

يېرى اوستىنە بولغان طوفراق وصالرنىڭ بارسىنى اىكى دائىرە اچىك
كورسەتكەن رسملىرىگە نصف كره خرىطەسى يا كە كره مسطحە دىلر. شىكل ۷

يېرى اوستىنە بولغان طوفراق وصالرنىڭ
بارسنى بىرگە جىيۇپ كورسەتكەن رسملىرى
شارغە عرىچە: كره مجسمە، روسچە:
گلوبوس دىلر. شىكل ۸

شكل ۸

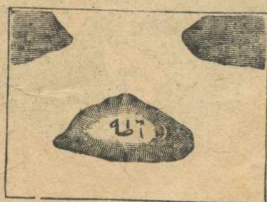
شكل ۷

قره لرننك اقسامى

قطعه. - يرنك اوستنده بولغان قره لر، صولر ايله بش زور كيسا ككه آيرلادر. شول كيسا كلرنك هر برلرينه قطعه ديلرلر. بو قطعه لرننك برنجى سینه آروپا، ايكنچيسنه آسيا، اوچنچيسينه آفريقا، دورتنچيسنه آمريقا، بشنچيسنه آوستراليا ديوب اسم بيرلدر. بونلرنك اولگى اوچيسينه ايسكى دنيا، صوغى ايكيسينه ياكا دنيا ديلر.

بو قطعه لرننك هر برلرى آطه، طاقم آطه، يارم آطه، برزخ، برون، طاغ، تزلگان طاغ، اوطلی طاغ اسملى ايله برنيچه قسمكه ايرلادر.

آطه. - هر طرفنده صو بولغان قره لرغه آطه ديلر. *توقتا*

طاقم آطه. - بر برينه ياقن بولغان آطه لرنك بارينه طاقم آطه ديلر. *توقتا*

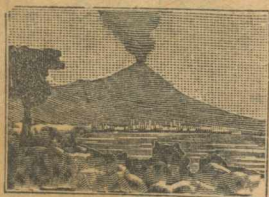
يارم آطه. - بر طرفى قره غه طوتاشقان اوچ طرفنك صو بولغان يرلرگه يارم آطه ديلر

برزخ. - يارم آطه لرنى قره غه طوتاشدرغان ير طار بولسه آنگاه برزخ ديلر.

برون. - قره‌لرنڭ ديكزگه طوغرى اوزايوب
چققان قسمنه برون ديلىر.

طاغ. - قرارده قباروب چققان يرلرگه طاغ ديلىر.

يانار طاغ

اوطلى طاغ. - توبه‌سندن يالقن ويا -
نوتون چققان طاغلرغه يانار طاغ وياخود
وولقان ديوب اسم ويرله‌در.

صه طاغلر

تزلگان طاغلر. - بر برلرينه طوتاشوب
اوزانغان طاغلرغه تزلگان طاغلر تركچه صه
طاغلر ديلىر.

اووا، يايلا، وادی. - طاغ اوستنك بولغان تيگزلك -
لرگه يايلا، طاغ اوستنده بولماغان تيگزلك يرلرگه اووا
ديلىر. ايكي طاغ آراسنده گى اوزون چوقرلرغه
وادی ديلىر. **توت تار**

صولرنك اقسامى

صولر دخى قره‌لر كى اوقيانوس، ديكز، كورفز، بوغاز نهر،
كول اسملىرى ايله بر نېچه قسمگه بولنده‌در.

اوقيانوس وديگزر. - ير يوزنده بولغان قره لرنى ايله ندر وب آلمان زور صولرغه اوقيانوس ويا بحر محيط ديلر. كره ارضه بش اوقيانوس بار، اسملرى بحر محيط منجمد شمالى، بحر محيط منجمد جنوبى، بحر محيط كبير، بحر محيط هندى، بحر محيط اطلاسى.

اوقيانوسلرنىڭ قره لر آراسينه كرگان قسملرينه عادى ديگزر ويا خود ايچ ديگزر ديلر.

كورفز. - بر طرفدن ديگزرگه طوتاشقان اوچ طرفنده قره بولغان صولرغه زور بولسه كورفز، كچوك بولسه قوى، پاراغودلر طوقتى طورغان محل بولسه ليهان (*) ديلر.

بوغاز. - ايكى قره نى بر برندن آيرغان، ايكى صونى بر برينه طوتاشدورغان طار صولرغه بوغاز ديلر. بيك كيك بولسه يا خود انسان قوتيله آچلغان بولسه قنال ديلر.

نهر، ايرمق، چاى. - قطع و اطه لردن اغوب ديگزرگه قاتوشقان صولرغه زور بولسه نهر، كچوك بولسه ايرمق، دها كچوك بولسه چاى ديلر. بلديكمز بو صولرنىڭ چىغان يرينه منبع؛ ديگزرگه قاتوشقان يرلرينه منصب ديلر. چيشمه لر چايلرنىڭ، نهرلرنىڭ منبعيدر. بر نهرنىڭ منصبه قاراغان بر كشىنىڭ اوڭ طرفى نهرنىڭ اوڭ، صول طرفى نهرنىڭ صول ساحلى بولور.

(*) ليهان - портъ

ساحل. - نهرنىڭ يا كه ديگزرنىڭ چيتمه ساحل ديلر.

شلاله. - نهرار تکه یرلردن آغوب توشسه شلاله حاصل بولا،
كول، باتقاقلىق. - قره لر ايچنده جيلوب طورغان تيرهن

صولرغه كول ديلر. آز بولوب هوانى بوزا
طورغان صولرغه باتقاقلىق ديلر.

مملكت، پايتخت.

مذكور بيش قطعه نك هر بررلرى بر نيچه گه بولنوب هر بر بولوگى
بر حكمدارنك يعنى پادشاهنك ياكه حكومتنك قول آستنده بولادر.
پادشاهلر ياكه حكومتلر قول آستنده بولغان یرلرگه مملكت ياكه
پادشاهلق ديلر. حكمدارلرنك اوطوردیقلرى شهرلرگه پايتخت ويا مقر
حكومت ديلر. پادشاه اوزى اوطورماسه وکیللىرى گنه اوطورسه آندای
شهرگه مرکز اداره ديلر.

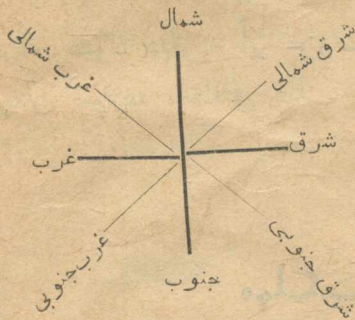
جهات اصلیه

یر یوزنده بولغان مملكتلرنك ياغینی کورستمک ایچون دورت
جهت بار: شرق، غرب، شمال، جنوب. بونلرغه جهات اصلیه دیلر.

بر آدم تون ياغینه قاراسه شول
آدم نك اوڭ ياغى شرق، صول
ياغى غرب، آرقه طرفى جنوب،
قارشوسى شمال بولور.

بولونزك آراسنده بولغان جهتلرگه جهات فرعيه ديلىر .
بعضارى شكلده كورسه تلمشدر .

خریطه ناك يوقاروسى هر
وقت شمال بولا. يعنى بر كشى
خریطه غه قاراسه اوڭ ياغى شرق،
صول ياغى غرب، يوقاروسى شمال،
توبه ن طرفى جنوب بولا.

اوروپا قطعەسینك احوال طبعیه سی .

شمالا بحر محیط منجمد شمالی، غربا بحر محیط آطلاسی، جنوبا
بحر سفید، شرقا اورال طاغلیرى، اورال نهري ایله چیکله نگان اراضی غه
آوروپا قطعەسى ديلىر .

ديگنلر . - آوروپانى احاطه ایتکان اوقیانوسلردن بر نیچه ایچ
ديگنر حاصل بولغان؛ قارسكى ديگنر ایله بحر ایض بحر محیط منجمد
شمالی دن حاصل بولا؛ عادى ديگنلر ناك زورسى بولغان بحر سفید
ایله بیستقاي، مانش، شمال، بالطیق ديگنلری بحر محیط آطلاسی دن
حاصل بولا: تره نین، آدریاتیق، یونان، آطه لر، مرمه ديگنلری ایله
بحر سیاه آق ديگنر دن حاصل بولا؛ آزاق ديگنری دخی بحر سیاه دن
حاصل بولغان .

کورفولر . - آوروپا قطعەسندە مشهور کورفولر؛ بالطیق
ديگنر دن حاصل بولغان بوتنى، فینلانده، ریغا کورفولری، شمال ديگنر دن
حاصل بولغان زویده رزه کریستیاینا کورفولری، بحر سفید دن حاصل
بولغان لیون، جنویز تارانن کورفولری مشهوردر .

آوروپانك مشهور آطه‌لری. — شمالده ناوایا زیمله طاقم
 آطه‌لری، بریتانیا طاقم آطه‌لری، ایسلانك آطه‌سی، فالغویف آطه‌سی،
 جنوبده بالا آر طاقم آطه‌سی، یونان طاقم آطه‌سی، قورسیفا صاردینیا،
 سیجیلیا، کرید آطه‌لری مشهوردر.

آوروپانك مشهور یارم آطه‌لری. — آوروپانك شمالنده
 اسقاندیناویا یارم آطه‌سی ایله سیمبیریك یارم آطه‌سی؛ جنوبنده
 اسپانیا، ایتالیا، بالقان، قریم یارم آطه‌لری بار.

اسقاندیناویا یارم آطه‌سی بالطیق دیکزی و بوتنی کورفزی ایله
 جر محیط آطاسی آراسنده؛ سیمبیریك یارم آطه‌سی شمال وبالطیق
 دگزلری آراسندهدر.

اسپانیا یارم آطه‌سی جر محیط آطاسی ایله جر سفید آراسنده؛
 ایتالیا یارم آطه‌سی تره‌نین دیکزی ایله آدریاتیق دیکزلری آراسنده؛
 بالقان یارم آطه‌سی آدریاتیق، یونان دیکزلری ایله آطه‌لر، مرمره،
 قره دیکزلر آراسنده؛ قریم یارم آطه‌سی قره دیکز ایله آزاق دیکری
 آراسندهدر. قریم یارم آطه‌سی پره‌قوب برزخی ایله قره‌غه طوتاشمشدر.

آوروپانك بوغازلری. — شمالده سوند، قاته‌غات اسقازمراق،
 قاله؛ جنوبده جبل طارق، اوترانت، چناق قلعه، استانبول، یگی قلعه
 بوغازلری مشهوردر.

سوند، قاته‌غات، اسقازمراق، بوغازلری بالطیق دیکزی ایله شمال
 دیکزینی توتاشدرا؛ اسقاندیناویا یارم آطه‌سینی سیمبیریك یارم
 آطه‌سندن آیرادر.

قاله بوغازی دخی شمال دیکزی ایله مانش دیکزینی توتاشدرا.
 بریتانیا طاقم آطه‌لرینی فرانسیه ملک‌تندن آیرادر.

جبل طارق بوغازی اسپانیا یارم آطه‌سینی آفریقا قطع‌سندن
 آیرا؛ جر سفید ایله جر محیط آطاسینی قوشادر.

اوترانت بوغازى آدر ياتىق دىگىزى ايله يونان دىگىزىنى پوتاشدرا؛
ايتاليا يارم آطهسىنى بالقان يارم آطهسىنىن آيرادر.

چناق قلعه بوغازى آطه لىر دىگىزى ايله مرمره دىگىزىنى، استانبول
بوغازى دغى مرمره دىگىزى ايله قاره دىگىزىنى پوتاشدرا؛ آسيا قطعەسىنى
آروپا قطعەسىنىن آيرادر.

يگى قلعه بوغازى آزاق دىگىزى ايله قاره دىگىزىنى قوشادر.

آروپانڭ مشهور برونلرى، -- شمال، اسقازان، سن ونسان
تاريفا، ماتابان، برونلرىدر.

شمال برونى اسقانديناويا يارم آطهسىنڭ شمالىندە بحر محيط
منجمد شمالى گە؛ اسقازان برونى سيمبيريك يارم آطهسىنڭ شمالىندە
اسقازەراق بوغازىنە؛ سن ونسان برونى اسپانيا يارم آطهسىنڭ غرب
جنوبىسىندە بحر محيط آتلاسىغە؛ تاريفا برونى مذکور يارم آطهسىنڭ
جنوبىندە جبل طارق بوغازىنە، ماتابان برونى بالقان يارم آطهسىنڭ
جنوبىندە بحر سفيد گە طرغرى اوزانوب چقالر.
آروپانڭ ايك شمال نقطەسى شمال برونى، ايك جنوب نقطەسى
ماتابان برونىدر.

آروپا دە بولغان تىزلىگان طاغلىرىنڭ مشهورلرى، -- اسقانديناويا
شمالىدە؛ قفقاس طاغلىرى شرقىدە؛ قارپاط، آلب طاغلىرى وسطىدە؛
آپەنين، پرەنە، بالقان طاغلىرى جنوبىدە درلر.

اسقانديناويا، طاغى، اسقانديناويا يارم آطهسىندە بحر محيط
آتلاسى ساحلىندە شمالىن جنوبىگە طوغرى اوزانمشدر.

اورال طاغلىرى آروپانڭ شرق طرفىدە شمالىن جنوبىگە،
قفقاس طاغلىرى، بحر حزر ايله قاره دىگىزى آراسىندە شرقىن غربىگە

طوغرى اوزانوب اوروپا قطعەسنى آسيا قطعەسندن آيرا طورغان
تزلگان طاغلردر.

قارپاٹ طاغلرى اولاً شمالگە بەك غربكە طوغرى، آلب طاغى
دخى ایتالیا شىبە جزیرەسىنڭ شمال طرفندە شرقدن غربكە تزلەش
طاغلردر.

پرەنە طاغلرى اسپانيا يارم آطەسىنڭ شمالندە شرقدن غربكە؛
آپەنین طاغلرى دخى آلب طاغلرندن آیریلوب ایتالیا يارم آطەسندە
جنوبكە طوغرى اوزانادر.

بالقان طاغلرى بالقان يارم آطەسندە تونە نهرينڭ اوڭ ياغندە
قارە دىڭزگە قىر اوزانادر.

آوروپانڭ ۋولقانلىرى. -- آوروپا قطعەسنىك: ھقلا، آتنا، ھەزو
اسمىك اوچ يىنار طاغ بار: ھقلا يىنار طاغى: شمالك ايسلانك آطەسنىك؛
آتنا يىنار طاغى جنوبدە سىچىلىيا آطەسندە؛ ھەزو يىنار طاغى: ایتالیا
شىبە جزیرەسندە ناپولى شەھرى قىرىندە.

انھار و كوللر. -- شمالك پىچورا نهرى بحر مېھىط منجمد شمالىگە
آغا، شمالى دوینا نهرى بحر ابيضغە آغا؛ غربى دوینا نهرى رىغا
كورفزىنە آغا؛ وسطدە: ويستول، اودر نهرلىرى بالطىق دىڭزىنە
آغا؛ آلبا، ھەزر، رەين نهرلىرى شمال دىڭزىنە آغا؛ غربدە: تايەس
نهرى شمال دىڭزىنە. سىن نهرى: مانىش دىڭزىنە آغا. لووار، غارون
نهرلىرى: غاسقونىيا كورفزىنە آغا؛ جنوبك: تاژ نهرى بحر مېھىط آطلاسىغە
آغا؛ رون نهرى بحر سفىدكە آغا؛ تونە، دنېپر، دنېستىر نهرلىرى
قارە دىڭزگە آغالىر. دون نهرى: آزاق دىڭزىنە؛ ۋولغا واورال
نهرلىرى: بحر حزرگە آقمقەدەرلر. بىو نهرلرنڭ ايكڭ زورسى:
ۋولغا ايكىنچىسى تونەدۇر.

مملكتلر. — اوروپا قطمه سيمينگ ۸ ميليون يارم چاقرم مربعى مساحه سى ۳۹۷ ميليون ارتقراق كشيى بولوب تورلى زورلقده تورلى درجه ده يكرمى بش مملكتگه بولنشمىر.

بولنزاڭ آوروپا خريطه سنه فاراغچده كوزگه كورنه طورغاللىرى شونلردى:

مملكتلر	زورلقى چاقرم مربعى برله	كشيسى	متر	شهرى
(۱) آوروپاي روسى	۵۳۷	۱۰۵	پيتربورغ	شهرى
(۲) آلمانيا (گيرمانيا)	۴۶۴	۶۰	بيريلىن	»
(۳) آوستريا و ينگرىيا (بخارىستان)	۲۷۷	۴۳	پارىژ	»
(۴) فرانسيه	۱۵۵	۶	لوندره (لوندون)	»
(۵) انگلتوره (بريتانيه)	۲۶۰	۳۳	استانبول	»
(۶) آوروپاي عثمانى	۴۵۰	۱۸	روما	»
(۷) ايتاليا	۸۸	۵	مادريد	»
(۸) اسپانيا	۳۹۰	۵	ليزبون (ليسسابون)	»
(۹) پورتگيز (پارتوغاليه)			استوتولوم	»
(۱۰) اسويج			يارم	»

خريستيانيا

»

۲

»

»

»	»	۲	»	۲۸۴	(۱۱) نورویج
»	خرستیانیا	»	»	»	
»	بروکسپیل	»	»	۲۵	(۱۲) بلجیقا
»	آمستردام	»	»	۳۹	(۱۳) فلندک (غولاندیه)
»	بکرش	»	»	۱۱۴	(۱۴) رومانیا
»	بیرن	»	»	۳۶	(۱۵) امویجره
»	فوپونهانغ	»	»	۳۴	(۱۶) دانیارقه (دانیا)
»	آینا (افینا)	»	»	۵۷	(۱۷) یونان (گریتسیه)
»	ییلغراد	»	»	۴۵	(۱۸) صربیه،
»	میلیونغه یاقین	»	»	۵۶	(۱۹) بلغاریه
»	میلیون یارمن ارتغراق صوفیه	»	»	۹	(۲۰) قاره طالع
»	چینه	مک	»	۲۵۰	(۲۱) لوکسیمبورغ
»	لوکسیمبورغ	مک	»	۲۴۶	
»	فرانسه برله	»	»	۲	

بولردن باشقه ایतालیده سان مار بنو، آوستریا برله اسویجره آراسنده ایضاً نیشته یین، فرانسه برله ایسپانیا آراسنده آندورا، فرانسه ناک جنوبنده موناکو ملکتری ده بارد.

آسيا قطعه سينگ احوال طبيعیه سی

حدود. — شمالا بحر محیط منجمد شمالی؛ غرباً اورال طاغلری، اورال نہری بحر حزر، قفقاس طاغلری، بحر سیاہ، استانبول بوغازی، مرمہ دیکزی، چناق قلعه بوغازی، آطہ لر دیکزی، بحر سفید، سویس قنالی، شاب دیکزی؛ جنوبا بحر محیط ہندی؛ شرقا بحر محیط کبیر ایلہ چیکلنمش یرگہ آسیا قطعہ سی دیرلرکہ بیش قطعہ نڭ ایڭ زورسیدر.

آسیا قطعہ سینڭ ساحل لری کرشلی چیغشلی بولوب بیک کوب عادی دیکز لری، کورفلری، یارم آطہ لری بار.

مشهور دیکز لری و کورفلری. — بحر محیط کبیردن بھر نڭ دیکزی اوخوتسکی دیکزی، یاپون دیکزی، بحر اصفر، چین دیکزی حاصل بولغان. بھر نڭ دیکزیندن آنادیر کورفزی؛ بحر اصفردن پیچیلی کورفزی؛ چین دیکزندن طونکین و سیام کورفلری حاصل بولادر.

بحر محیط ہندی دن بنغالہ کورفزی، عمان دیکزی، شاب دیکزی حاصل بولادر. عمان دیکزندن بصرہ کورفزی؛ عدن کورفزی؛ بحر محیط منجمد شمالیدن اوبی کورفزی حاصل بولادر.

بوغازلر. — شرقہ بھر نڭ، جنوبہ مالاقہ، ہرمز، باب المندب بوغازلری مشهوردر.

بھر نڭ بوغازی بحر محیط منجمد شمالی برلہ بھر نڭ دیکزینی طوتاشدرا، آسیا قطعہ سیننی آمریقادن آیرادر. مالاقہ بوغازی بحر محیط ہندی برلہ چین دیکزینی طوتاشدرا، آسیا قطعہ سنی آوسترالیا قطعہ سندن آیرادر. باب المندب بوغازی شاب دیکزی برلہ عدن کورفزینی، سویس قنالی شاب دیکزی ایلہ بحر سفیدنی طوتاشدرا، آسیانی آفریقادن آیرالر.

یارم آطه‌لر. - شرقده قامچاتقا وقوره، جنوبده هند چینی، هندستان، عربستان؛ غربده آناطولی یارم آطه‌لری بار.

قامچاتقا یارم آطه‌سی بهرنک ایله اوخوتسکی دیکزلری آراسنده قوره یارم آطه‌سی یاپون دیکزی برله بحر اصرر آراسنده در.

هند چینی یارم آطه‌سی چین دیکزی برله بنغاله کورفی آراسنده هندستان یارم آطه‌سی بنغاله کورفی برله عمان دیکزی آراسنده، عربستان یارم آطه‌سی بصره کورفی برله شاب دیکزی آراسنده، آناطولی یارم آطه‌سی دخی بحر سفید برله قاره دیکز آراسنده در.

برونلر. - شمالده (جلوسکین) برونی، بهرنک بوغازنده شرق برونی، قامچاتقا یارم آطه‌سینک جنوبده (لوپاتقا) برونی، مالاقه یارم آطه‌سینک جنوبده رومانیا برونی، هندستان یارم آطه‌سینک جنوبده قومرین برونی، آناطولی یارم آطه‌سینک غربنده، (بابا) برونی مشهور برونلرنددر.

آطه‌لر. - سیبریای جدید ویاخود لیاخوف طاقم آطه‌سی شمالده؛ قوریل، یاپونیا طاقم آطه‌لری برله ساخالین، فورموز، حاینان آطه‌لری شرق طرفنده؛ آندامان نیکوبار، لاقدیو، مالدیو طاقم آطه‌لری برله سرندیپ یاخود سیلان آطه‌سی جنوب طرفنده در.

آسیانک مشهور طاغلری. - شرق برونندن باشلاب بابا بروننک نهایتلنمش ستانووی، یابلونوی، ساینسوق، آلتای، تیانشان، خوراسان طوروص سلسله‌لری برله هندستان شبه جزیره‌سینک شمالنده کائن هیمالایا طاغلریدر. کره ارضنک ایٹ بیوک نقطه‌لری همالایا طاغلرنده در.

قامچاتقا یارم آطه‌سنک ینار طاغلرده بار، مشهوری کیلیوچسکی وولقانیدر.

نهرلر وکوللر. - شمالده اوبی، ینه‌سی، لیسنا نهرلری بحر محیط

منجمد شمالی غه؛ شرقده آمور نهری اوخوتسکی دیکزگه، هوانغ هو (صاری نهر) برله یانغ چی کیانغ (ماوی نهر) صاری دیکزگه؛ جنوبده هند چینیده مهقونغ نهری چین دیکزینه، ایراودی نهری بنغاله کورفزینه، هندستانده براهمه پوترا، غانژ نهرلری بنغاله کورفزینه، سنده (هندوسی) نهری عمان دیکزینه؛ فرات ودجله نهرلرینک اجتماعندن حاصل بولغان شط العرب نهری بصره کورفزینه صو بیرهلر. بايقال کولی آسیانک شمالنده؛ بالقاش اورال کوللری وسطنه؛ رومیه، وان کوللری غربنده؛ هامون بطاقلغی جنوبنده مشهور کوللرندندر.

آسیاده واقع مملکتلر

آسیا قطعہسی باشلیچه ۱۱ قسمگه بولنمشدر.

۱) آسیای روسی بخارا هم خیوه حانقلرینی خاویندر.	په کین شهری
۲) چین مملکتی	مرکز ادارہسی
۳) هندستان	«
۴) آسیای عثمانی	«
۵) ایران	«
۶) افغانستان	«
۷) بلوجستان	«
۸) یاپونیا	«
۹) قوریه	«
۱۰) عربستان قطعہسی برنیچه اسلام شیخلری طرفندن اداره قیلنه ایٹ مشهوری مسقط اماملغیدر.	«
۱۱) هند چینیی بو قطعہ اداره خصوصنده ۸ گه بولندهر.	«
- بیرمان ایپرانورلغی، انسیا، مستملکاتی، مالافا حکومتلری، سیام قرالغی، قامبوج قرالغی، قوچینچین، آننام، تونکین حکومتلری.

روسیه پادشاهلغی

وضعیت، حدود، وسعت، مقدار و جنس اهالی

روسیه مملکتی آوروپانگ شرق قسمی برله آسیانگ شمال
وسط طرفلریندن مرکب اوله رقی بحر محیط کبیردن بالطیق دیگزینه
بحر محیط منجمد شمالی دن فاره دیگز گه قدر یایلمش غایت وسعتلی
ر مملکتدر.

روسیه پادشاهلغنده بولغان مملکتلر بار یرنک نسکن
ولوشدن بر اولوشیدر.

روسیه پادشاهلغی شمالا و شرقا اوقیانوسلر برله جنوبا و غربا
پادشاهلقلر برله چیکلنیشدر. شمالنده بحر محیط منجمد شمالی شرقند
بحر محیط کبیردر. چیکداش بولغان مملکتلردن چین مملکتی، افغان
خانلغی، ایران شاهلغی، آسیای عثمانی جنوب طرفنده؛ رومانیا،
آوستریا، آلمانیا، سویچ نوروج مملکتلری غرب طرفندهدر.

شمالدن جنوبکه ۴۲۰۰، شرقدن غربکه ۱۲۶۰۰ چاقرم بولوب،
مساحه سطحیهسی ۱۹،۷۶۰،۰۰۰ چاقرم مربعیدر.

روسیهده اسلاو، مغول، ترک - تاتار، فین، ساموید، یهودی
کبی توری جنسندن ۱۲۸ میلیون خلق بار.

اسلاو جنسی ایکی گه بولنه: روسلر، پالا کلر (له). روسلر
ملت حاکمه بولوب باشقلری ملت محکومهدر. یعنی پادشاهلق
روسلر فولنده بولوب پادشاه روسدر.

مذهب، السنه، معیشت اهالی

روسیهده رسمی مذهب اورتودوکس، (روس مذهبی)، رسمی
لسان روسچه بولسهده باشقه ملتلر مذهب ولساتلرنده اختیارلیدر.

میلیونلرچه اهالی اسلام دیننده بولوب قاتولیک، پروتستان، موسوی لرده بار.

روسیه اهالیسینک کوبسی ایگن ایگوب ترکلیک فیلسه لرده اورنته کوره یفکچیلک، باغچه چیلق، معدنچیلک، اومارطه چیلق، بالقچیلق آوچیلق، حیوان یتشدر وچیلک برله معیشت قیلا طورغان کشیلرده بار.

آوروپای روسینگ احوال طبیعیه سی

آروپا قطعہ سینک یارطیسندن آرتقی روسیه پادشاهلغی اداره سنده بولوب بش میلیون چاقرم مربعی مساعه سطحیه سی ۱۰۵ میلیون کشی سی بار.

آروپای روسینگ حدودی شمالا بحر محیط منجمد شمالی؛ شرقا اورال طاغلری اورال نهری، استرخان دیگزى، جنوبا کافکاز طاغلری، قاره دیگزى، رومانیا مملکتی غربا آوستریا، آلمانیا، سویچ نوریچ مملکتلری. بالطیق دیگزى برله چیکلانمشدر.

دیگزلر و کورفز لر

آروپای روسی ده چیکده ذکر قیلنغان دیگزلردن باشقه شمالده بحر ایض جنوبده آزاق دیگزى بار. آزاق دیگزى ایله قاره دیگزى یگی قلغه بوغازی برله توتاشادر.

مشهور کورفز لر دخی بالطیق دیگزنندن حاصل بولغان بوتنی، فینلاندا، ریغا کورفز لریدر.

نهر لر و كولر

مملكتنه كولر ونهر لر بيك كوب: لادوغا: اونغا، ساپما كوللری
ولغا، اورال، دون، دینه پر، دینه ستر، غربی دوینا، شمالی دوینا،
چورا نهر لری مشهورلر نندر.

پیچورا نهری بحر محیط منجمد شمالی غه، شمالی دوینا بحر ایضغه،
ربی دوینا بالطیق دیگزینه؛ دینه پر، دینه ستر نهر لری قاره دیگزگه،
ون نهری آزاق دیگزینه؛ ولغا، اوزال نهر لری دخی بحر زرگه آغالر.
ؤلغا نهری روسیه نڭ غرب شمالی طرفنده والدای طاغلرندن
فادر. اوزونلغی ۲۴۰۰ چاقرم، آوروپاده بوندن زور نهر یوقدر.
صبنه یاقین بیرده کیگلگی سکز چاقرمدر. بونهرگه صولدن قاما،
کندن اوقا نهر لری قوشلادر. بونهرلرده جای کونلرنده پارا خودلر
روب طورادر.

طاغلر. - آروپانی آسیادن آیرغان اورال، کافکاز، اوواللی،
دای طاغلری آروپای روسیه نڭ مشهور طاغلر نندر.

آسیای روسیه نڭ احوال طبیعی سی

آسیا قطعہ سینڭ اوچدن برسی روسیه پادشاهلغی اداره سنده
وب شمالا بحر محیط منجمد شمالی؛ شرقا بحر محیط آطلاسی؛ جنوبا
ن مملکتی، افغانستان، عجمستان، آسیای عثمانی؛ غربا قاره دیگز
کاس طاغلری بحر زر اورال نهری، اورال طاغلری برله چیکلانمشدر.

ديگزلر و كورفز لر .

آسيای روسينك شمالنده بحر محیط منجمد شمالی، شرقنده بحر محیط آطلاسی دن حاصل بولغان بهرهك، قامچاتقا، اوخوتسكى ديگزلری بار. بو ديگزلرنك ساحللىرى كرىشلى چغشلى بولوب تورلى كورفز لر شبه جزيره لر حاصل بولغان. شمالده اوبى، يندهسى كورفزلى شرقك قامچاتقا شبه جزيرهسى و كورفزی بار.

نهرلر و كوللر .

آسيای روسيده كوللر كوبدر. ايك مشهور بولغانلىرى آرال، بالقاش بايكال كوللريدر.

نهرلر دخی كوبدر مشهورلری اوبى، يندهسى، لینا، آمور، جيحون (امودریا) سيحون (سردریا) نهرلريدر. بولردن اولگى اوچی آسيای روسينك جنوب طرفلرندن چغوب بحر محیط منجمد شمالی غه صو بيره لر.

آمور نهری چین مملكتندن چغوب روسیه مملكتنده اوخوتسكى ديگزگه صو بيره. جيحون، سيحون نهرلى آرال كولنه صو بيره لر.

آطه لر

آسيای روسى دن سانالا طورغان آطه لرنك مشهورلری شمالده ناوايا زيملا طاقم آطه لری، شرقده ساخالین آطه سيدر.

طاغلر

آسيای روسينك طاغلری ايك زياده حدود بوينده در. غربده

اورال؛ جنوبى كەلتاي؛ سايانسقى تاغلارنى بار. شىرق شىمالىدە يابلونوۋى، ستانوۋى تاغلارنى بېرەنك بوغازىدىن شىرق بىرۋىنە قىزى اوزانادىر. قامچاتقا يارم آتەسەندە يىنار تاغلاردا بار. ايكى مشهورى قاليوچسكى ۋولقانى.

روسىيە مەلكىتىنىڭ احوال سىياسىيەسى.

روسىيە مەلكىتى بونون روسىيەگە حاكىم روماننى نىسلىدىن بىر پادىشاھنىڭ ادارەسىدە مەستقل پادىشاھلىق ايدى. ۱۹۰۵ نچى يىلدە ۱۷ نچى اۆكتابر مائىفېستى بىرلە ادارەسى مشروطە بولدى. روسىيە پادىشاھىنە ايمپېراتور ھەم (Царь چار) دىرلەر. زور بولسۇن كچوك بولسۇن ھەر بىر مامور چارنىڭ رضاسى مەوجبەنچە اش قىلمەنە مەجبۇردىر.

تقسىمات.

روسىيە پادىشاھلىقى ۷۷ گوپىرنا (ولايەت) ۱۷ اوبلاستقە آيرىلۇپ ادارە قىلىنە بىو گوپىرنالەر، والىلەر يەنى گوپىرناطورلەر ادارەسىدە تاپشۇرلادىر. گوپىرناطورلەر طورغان شەھەرلەرگە گوپىرنانىڭ مەركىز ادارەسى دىرلەر بۇ شەھەردە گوپىرناطوردىن باشقە آرخبىيەرى ھەم باشقە مامورلەر (نورەلەر) ھاكىملەردە طورالەر.

گوپىرناالرنىڭ كوپىسى مەركىز ادارەلەرنىڭ اسمى ايلە آتالادىر. قىزان گوپىرناسى، اورىنبۇرغ گوپىرناسى كىبى، بەغىلەرىدە باشقە اسم بىرلە آتالادىر. تاۋر يېچسكى گوپىرناكىبى مەركىز ادارەسى سىمفېرۇپول شەھىرىدۇر.

هر بر گویرنا اویازلر (فضالر) غه؛ اویازلر دخی استانلرغه،
 وولسلرغه (ناحیهلرگه) وولسلر دخی آوللرغه بولنوب اسپراونیکلر
 استاناویلر وولصنویلر برله اداره قیلنه در.

روسیه مملکتی موقعی اعتباری ایله دخی بر نیچه گه بولنمشدر:

- (۱) اصل روسیه قطعسی، (۲) فینلانده دوقه لغی، (۳) پولشیا
- یعنی لهستان، (۴) دون قزاقلری مملکتی آوروپای روسیده،
- (۵) کافکازیه، (۶) ماورای بحر حزر، (۷) آسیای وسطی مستمالکاتی،
- (۸) سیبیریا قطعسی آسیای روسی ده کائندر.

آوروپای روسینگ مشهور شهرلری.

سانکت پیتربورغ. عموم روسیه ناک پایتختی اولوب فنلانده
 کورفزی فربنده نیوا نهری اورطه سنده بر میلیونغه قریب نفوسلی
 بر زور شهر در.

هلسنغورس فینلانده بیوک دوقه لغینگ مرکز اداره سی، آرخانغل
 بحر ابیض ساحلنده اهمیتلی بر اسکله در ریغسا اوز اسمنده گی کورفز
 ساحلنده در. بو شهر آرقلی باشقه پادشاهلقلرغه بیک کوب ایکن کیته.
 (وارشاوا) لهستان قطعسه سینگ مرکز اداره سی، (اوده سا) (سواستاپول)
 بحر سیاه ساحلنده؛ (سیمفیروپول) (باغچه سرای) قریم شبه جزیره-
 سینگ داغلنده؛ (کییف) دینه پر نهری اوستنده جنوبی روسیه ناک
 مشهور شهرلرندندر.

موسقوا (مسکاو) روسیه ناک ایکنچی بلده سیدر پیتربورغین
 مقدم روسیه ناک پایتختی ایدی.

نيزنى نوغورود، تسولا، قزان، سيمبير، صمارا آروپاي روسينڭ وسطنده مشهور شهرلردر.

استرخان چر حزرگه يافين وولغا نهرى ساحلنده؛ اورينبورغ، اوفاشهرلىرى اوران طاغلىرى ايتەكلىرنده مشهور شهرلردر. اوفاده بر محكمه اسلاميه بار: بر مفتى اوچ قاضى برله اداره فيلنده. آروپاي روسينڭ شمال وشرق طرفلرنده ساكن اقوام اسلاميهگه امام بولچق آدم امام بولورلق علمى بولغانون اثبات ايچون اوفاده قاضيلر حضورنده امتحان ويرمگه مجبوردر. ناو وچيرقاسق دون نهرى قىر بىك دون قزاقلر يىنڭ مقر اداره سيدر.

آسيای روسى نك مشهور شهرلىرى.

سيمبير ياده طوبولسقى، طومسقى، ايركوتسقى، ياكوتسقى، ولادىواستوى، اومسقى، تركستان، خوقند مشهور شهرلرنندر.

طوبولسقى شهرى اوبى نهرينه قوشلغان طوبول، ايچم ايرماقلر يىنڭ قوشلغان يرلرنده قورلغان بر شهردر. طوبولسقى گوبيرناسينڭ مركز اداره سيدر.

طومسقى شهرى اوبى نهر يىنڭ آياقلر ندىن طوم صوى اوستنده اولوب شول اسمده گى گوبيرنانىڭ مركز اداره سيدر. بو شهرده آروپاي روسيدىن سيمبير ياغه، سيمبير يادىن آروپاغه ييرلىگان مال ايچون ديوو (يعنى اسقلاد) ار بار.

ايركوتسقى سيمبير يانڭ جنوب طرفنده بايكال كولنه ياقن طاغلىق

پرده ساتو آلو بولنده بر شهردر. بونده سيبيريای شرفينڭ گنيرال
گوبيرناتورى طوراً.

ياكوتسك مرتفع بر محلده لينا نهرينڭ آياقلىرىدىن ويتيم ايرماغى
اوستنده بر شهردر.

ولادىواستوق ياپونىا دىڭىزى ساحلىده اهميتلى بر اسكهدر.

آسيای وسطى مستملىكاتنده. اورال اوز اسمندە گى نهر

اوستنده بالق تجارتي برله مشهور بر شهردر. (تورغاي) شەرى

تورغايىسكى اوبلاستينڭ مركز ادارهسى؛ (اومسك) ايرتس نهرى

اوستنده آقمولينسك اوبلاستينڭ مركز ادارهسى، سيبىپولاتينسك بو

شەردە قىرغىزلار ايله تجارت ايچون ميناوى دؤور بار.

تاشكند، سمرقند، تركستان، خوقند ايسكى خانلردن قالغان

مشهور شەرلەرنىدەر. خوقند شەرى ايسكىدە خوقند خانلىغينڭ مقر

ادارهسى ايدى.

تيفليس شەرى كافكاز يە قطعەسىنىڭ مركز عمومىسى وروسىيەنىڭ

آسيادە ايڭ بر نچى بلدەسىدەر. داخلىدە كوتايىس، استرخان دىڭىزى

ساحلىك باكو، قارە دىڭىز ساحلىك باتوم كافكاز يەنىڭ اهميتلى شەرلەرنىدەر.

آفريقا.

دنيانىڭ اوچنچى قىسمى آفريقادەر. آفريقا قطعەسى آوروپانىڭ

جنوبىنە توشە.

بو قطعە آوروپادىن بحر سفيد، سبتە بوغازى؛ آسيادىن سويش

قنالى، شاب دىڭىزى، باب المندب بوغازى واسطەسىلە آيرلمشدر.

بو قطعه‌نڭ غربنده بحر محیط آطلاسی، شرق جنوبیسنده بحر محیط هندی اولوب سواحلی نیگزر یعنی زور کورفرلری شبه جزیره‌لری یوقدر.

آفریقا قطعه‌سی بش قطعه آراسنک زورلقده اوچنچیدر. زورلغی آوروپانڭ اوچ مثلیدر. زورلغنه فارغانده خلقی بیک آزد. بو قطعه‌ده بیوک سلسله‌لر مشهور طاغله یوقدر. ساحلگه یقین یرلری بر آز طاغلق اولوب باشقه یرلری بیک زور قوملق صحرالردن عبارتدر. دنیانڭ ایڭ قورنچ وایڭ اسسی یرلری آفریقاده‌در.

آفریقاده زور نهرلر دخی کوب یوقدر. ایڭ مشهوری وایڭ اهمیتلیسی نیل مبارکدر. بو نهر ۳۵۰۰ چاقرم طولنده اولوب بحر سفیدکه صوبیره‌در. آفریقانڭ منبیت، محصولدار یری نیل مبارک ساحلیدر.

آمریقا.

دنیانڭ دورتنچی قسمی آمریقادر زورلقده ایکنچی درجه‌ده‌در. فقط آطه‌لری حساب ایتمسه آسیادن‌ده زوردر. بو قطعه اوللری معلوم دگل ایدی. خریستوف قولومب اسمنده بر کشی ۱۴۹۲نجی یلده بو قطعه‌نی طابدی. آمریقا قطعه‌سی آوروپا ایله آفریقانڭ غربنک آسیا، آوسترالیاقطعه‌لرینڭ شرقنده‌در. شمالا بحر محیط منجمد شمالی؛ شرقا بحر محیط آطلاسی؛ غربا بحر محیط کبیر ایله مذکور قطعه‌لردن آیرلشدر. آمریقا قطعه‌سی ایکی زور پارچه‌دن مرکبدر. بو پارچه‌لر (پاناما) اسمنده بر برزح ایله توتاشادر. پاناما برزخینڭ شمال طرفینه آمریقای شمالی جنوب طرفینه آمریقای جنوبی دیرلر. آمریقای

حاضرده حکمداری مسلمان بولغان حکومتلر آورپاده عثمانلی
 حکومتی آسیاده ایران، افغانستان، بلوچستان، بخارا، خیمه خانلقلری،
 جمهور حکومتی، مسقط اماملغی، آفریقاده مصر، فاس، زنکیبار؛
 آوسترالیاچه، بورنه او حکومتلریدر.
 تحت اداره لرنده مسلمان کوب بولغان حکومتلر انگلتره، روسیه،
 برانسیه، چین حکومتلریدر.

صوڭ.

عبد الستار ننگ در

بروینا مشورت
ارغلی تور سید
جبریل تور سید

تور سید

عبد الستار ننگ در

عبد الستار ننگ در

تور سید

عبد الستار ننگ در

Handwritten marginal notes on the right side of the page, including a vertical list of numbers: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50.

114

اسکندریہ جغرافیہ ماہیم آفونہ موزوز باہا پے نیا دو سیر امان

بدایت جغرافیا

ابتدائی مکتبلرنک ۳-۴ نچی صنفلرنده اوقونور اوچون
ترتیب اینلدی.

دورنچی

دورنچی باصلووی.

ناشرلی برادران کریمفلر.

مطبعه کریمیہ قرانده
۱۹۱۶

КАЗАНЬ
Типо-Литография Т. Д. „Вр. КАРИМОВЫ“
1916 г.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

اوستنده توروب یاشادقمز بیونی اویره تکان عامگه « جغرافیه عامی» دیلر.

بیر افلیسون کبی یوموری، یوزیده افلیسون قابغی کبی قبارچقلى، چوقر چاقریلدر.

بیر یوزینک دورته بر ئولشی قوری، اوچ ئولشی صودر. بیرونک قوری ئولشنى جغرافیا کتابلورنده «قارا» دیب آطیلر.

کُرَهٗ جِسْمَهٗ : بیرونک یوموری حالنده بتون شکلنى کورسه تکان شارلرغه کرهٗ جِسْمَهٗ دیلر. بو شارار قاطرغه دن یاسالا.

کُرَهٗ مُسَطَّحَهٗ : بیرونک بتون یوزینی کورسه تکان یارطی شارلرغه کرهٗ مسطحه دیلر.

قارا بیش کیسه ککه بولنه، اسماری : آروپا، آسیا، آفریقا، آمریکا، آؤستورالیادر. بو کیسه کلونک هر برینه قطعه دیلر. قطعه لرونک هر برنی آیرم آیرم کورسه تکان رسملرگه «خریطه» دیلر. بر بیرونک قایسی یاقده ایدیکنی بلدرمک اوچون شرق، غرب، شمال، جنوب اسملورنده دورت جهت (یاق) باردر. بو جهتلرگه «جهات اصلیه» دیلر.

شرق : قویاش طوغان یاقدر.

غرب : قویاش باتقان یاقدر.

شمال : شرقنی اولک یاغمزغه، غربنی صول یاغمزغه آلوب

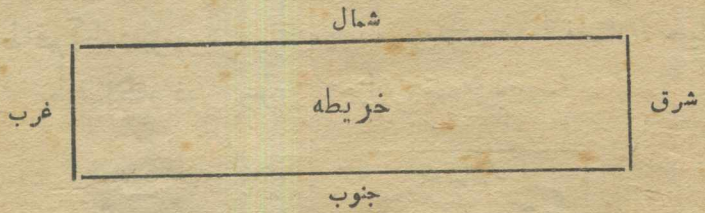
تورغانده، آغنی یاغمز شمال یاغیدر.

جنوب: شرقى اوڭ ياغمزغه. غربى صول ياغمزغه آلوب تورغانده
 آرقا ياغمز جنوب ياغيدر.

جهات اصلیه

خریطه لارنڭ اوست طرفى شمال، آست طرفى جنوب، اوڭ طرفى
 شرق، صول طرفى غرب در.

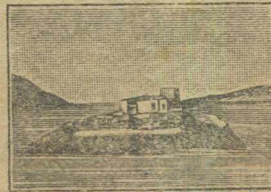

قارانڭ احوالى.

بیر یوزینڭ قورى ئلوشینه «قارا» دیلر. فارانى شکلنه قاراب تورلی
 رلی اسم بوله آطیلر.

آطه: هر طرفى صو ایله ئهیلهنگان قاراقه «آطه» دیلر. «اوطراو»
 بده ئهیتهلر. عربچه «جزیره» دیلر.

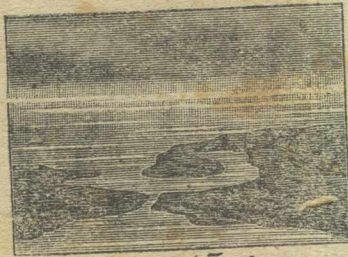
آطه

آطه

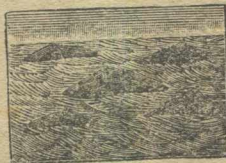

يارم آطه: اوج ياغندن صو بولهن ئه يله ننگان و برکنه ياغندن
 قاراغه طوتاشقان قوربنه «يارم آطه» ديلر. «يارطی او طراو» ديبکه
 نه يته لر. عربچه «شبه جزيره» ديلر.

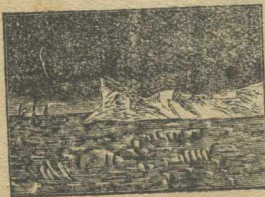
يارم آطه، برزخ.

برزخ: يارم آطه نى قاراغه طوتاش درغان طار ييرکه «برزخ» ديلر.
 طاقم آطه: بر برينه ياقن بولوب بر ييرکه طوپلانغان، جيبيلغان
 آطه لرغه «طاقم آطه» ديلر. عربچه «جزائر مجتمعه» ديلر.

طاقم آطه.

بورون: قارانگ صوغه طوغرى اوچلانوب كرگان ييرينه
 «بورون» ديلر.

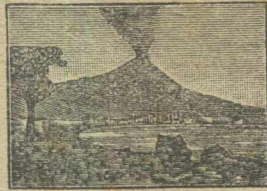
بورون.

طاغ : قارانگ بیوکانه نوب، قاباروب تورغان ییرلرینه «طاغ» دیلر.
 عربچه « جبل » دیلر.

طاغ :

یانار طاغ : توبه سندن اوط و توتون چغوب تورغان طاغلاغه
 « یانار طاغ » دیلر « اوطلی طاغ » دیینه نه یته لر هم وولقاندنه دیلر.

یانار طاغ .

اووه : قارانگ توز واورمانسز بولغان ییرلرینه « اووه » دیلر.
 ایگن باصاری کبی .

چول : بونرسه اوسمی تورغان صوسز و قوملق ییرلرگه « چول » دیلر.
 وادی : طاغار آراسنده بولغان توز وکیگ ییرلرگه « وادی » دیلر.

وادی .

در بند : ایکی طاغ آراسنده فی طار اونله وکارگه « در بند » دیلر.
 « کچین » دیینه نه یته لر .

ساحل : قارانىڭ صوغە توتاشقان يولرىنە « يار، يار چىنى »
 يار قىرى، ساحل» دىلر .

صولرنىڭ احوالى .

صولرنىڭ دە تورلى تورلى اسملىرى باردۇر .

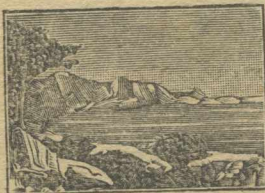
يىرنىڭ دورت ئولوشىدىن اوچ ئولوشى آچى طوزلى صو ايسله
 اورنولگاندىر . شوشى توزلى صوغە دىڭگىز دىلر . دىڭگىزلار ايكى گە بولنە .
 برسینە « طش دىڭگىز » ايكىنچىسىنە « اچ دىڭگىز » دىلر .

طش دىڭگىز : طش دىڭگىز دىب بتون قارالرنى ئهپلەندىروب
 چورناب آغان آچى طوزلى صولارغە ئهپتولە .

طش دىڭگىز بيشكە بولنە ، اسملىرى شونلاردۇر : بجر محييط منجمد شمالى ،
 بجر محييط منجمد جنوبى ، بجر محييط كىبرى ، بجر محييط آطلاسى ، بجر محييط هندى .

اچ دىڭگىز : طش دىڭگىزلاردىن آيرالوب قارانىڭ اچىنە كركان
 طوزلى صولارغە « اچ دىڭگىز » دىلر . اچ دىڭگىزلردە اورننە كورە تورلى
 تورلى اسملىرى بولە آتالار .

كورفز : دىڭگىزلرنىڭ فارا اچىنە صولالوب كىرەب كىمتكان يىولرىنە
 « كورفز » دىلر .

كورفز .

لىمان : جىل ، داوالى ودىڭگىزلونىڭ دولقونلىق كىملىرىندە پارا خود
 وكىبە صىينوب تورا تورغان كچكەنە كورفزلار گە « لىمان » دىلر .

بوغاز: ايکى دېڭىزنىڭ بوسنى ايکنچسىنە تۇتاشدىغان تار طوزلى
صوغە «بوغاز» دېيىۋېتىلە.

بوغاز.

نەر، ايرىقى: بىر يىردىن چىقىپ بارىپ دېڭىزگە قۇيۇلغان
زور صولارغە نەر دىلار، كىچىك نەرەك بولسا ايرىقى دىلار. نەر واپىرىقلىرىنىڭ
چىقىپ آغا باشلاغان يىلار يىنە «منبع» دېيىۋېتىلە؛ دېڭىزگە تۇگىدىغان
يىلار يىنە «منصب» دېيىلە.

نەر، منبع، منصب.

كول: قارانىڭ اورتاسىدا قۇمى طۇرغان زور وتىرەن صوغە
«كول» دىلار.

باتفاقلق: قارانڭ اورتاسنه صای صولی سازلق بیرولرگه «باتفاقلق»
دیپ ئهیتوله.

قانال: ایکی دیگگز یا که ایکی نهرنی قوشمق اوچون قازلغان
بیرولرگه «قانال» دیپ ئهیتوله.

شلاله: نهرلرنڭ یوغاریدن توبه ننگه شاولاب توشکان بیرولرینه
«شلاله» دیپ ئهیتوله.

دینلر.

بیر یوزنده گی آدملر دینلری جهتمدن دورتکه بولنه لر.

(۱) مسلمان، مسلم و محمدی دینده ئهیتهلر؛ اللهنڭ برلگینه و محمد
علیه السلامنڭ پیغمبرلگینه ایمان کیتروب قرآن کریم ایله عمل
ایتکان آدملر در.

(۲) خریستیان، عیسوی و نصرانی دینده ئهیتهلر؛ حضرت عیسی
علیه السلامغه ایمان کیتروب انجیل ایله عمل ایتکان آدملر در.

(۳) یهودی، موسوی دینده ئهیتهلر؛ حضرت موسی علیه السلامغه
ایمان کیتروب تورات ایله عمل ایتکان آدملر در.

(۴) مجوسی، مشرک دینده ئهیتهلر: اللهدن باشقه، طاش، آغاچ، اوط،
قویاش، بولمز، اوگز، صغر کبی نوسه لرگه عبادت ایتکان آدملر در.

لسان-تل.

بیر یوزنده گی آدملر بیک کوب تورلی تل لرده سویلرلر. ایڭ
مشهورلری بونلر در:

- فرانسوزچه : فرانسوزلو تلی، بتون دنیاده مشهور تلدیر.
 انگلیزچه : انگلیزلو تلی؛ دنیاده ایث کوب سویله شولگان تلدیر.
 نیمسچه : نیمسلر تلی .
 ایٹالیانچه : ایٹالیانلو تلی.
 اسپانیولچه : اسپانیوللو تلی.
 روسچه : روسلو تلی.
 ترکچه : ترکلو تلی.
 عربچه : عربلو تلی.

حکومت، پادشاهلقلرنک اداره لری (*)

پادشاهلقلر اداره جہتندن اوچکہ بولنہ :

- (۱) اداره مستقلہ : بو اداره دہ پادشاهلق آتادن اوغلخہ یا کہ
 قردہ شدن قردہ شکہ میراث بولوب کوچہر، پادشاه ہر اشندہ اوزی
 تلہ گانچہ ہیج کمندن صورامی عمل ایتہر .
 (۲) اداره مشروطہ : بو اداره دہ پادشاهلق آتادن اوغلخہ یا کہ
 قردہ شدن، قردہ شکہ میراث بولوب کوچہر، پادشاه اشلرنی خلق طرفندن
 صایلانوب بپہراگان وکیللرگہ کیگاش بولہ اشلیدر .
 (۳) اداره جمہوریہ : بو اداره دہ آتادن اوغلخہ یا کہ قردہ شدن
 قردہ شکہ کوچہچک پادشاهلق بوقدر، بلکہ خلق وکیللری اوز آرالرنندن
 بوسنی اوچ دورت ییل اوچون پادشاه ایتوب قویالر . بو پادشاه دہ

(*) اداره دیب بر اشنی یورتو باشقہ روغہ تہیتولہ؛ موندہ پادشاهلق اشلرنی
 باشقارو دیگان سوز.

هر اشنى خلق و كىللىرىنە كىڭاش و آنلارنىڭ رضالىغى بىرلە اشلىدىر .
 خلق و كىللىرىنە «مبعوث» دىلر . روسچە «ديپوتات» دىلر . مبعوثلارنىڭ
 جىيولوب كىڭاش ايتىلكرى بىرگە «مجلس مبعوثان» دىلر . «پارلامىنتو»
 دىبە ئىيتەلر .

آروپا قطعەسىنىڭ بيانى .

آروپا قطعەسى شمالدە، بحر منجمد شمالى، غربدە، بحر محيط
 آتلاسى؛ جنوبدە، بحر سفيد (آق دىڭىز)، بحر سياه (قارا دىڭىز)،
 قافقاز تاغلىرى؛ شرقدە اورال نهرى، اورال تاغلى ايله چىكلەنگاندر .
 آروپا قطعەسى باشقە قطعەلارنىڭ بارىدەك كچكەندەر . سووى،
 ھواسى بىك ياخشىدر . توپراغى بىك برىكتلىدر . آروپادە آرىا،
 بىغداى كىبى اىگونلر اوسەدر و آلمانا، اوزوم كىبى بىمشار بىتشدەر .
 توپراغىدىن آلتون، كەمش، قالاى، تىمر كىبى ھر تۈرلى معدن (*)
 لار چىقارد . آروپانىڭ اھالىسى (خلقى) اوچىوز بىتمىش مىليون
 قدر بولوب، توسارى آق، كوسىنچە معرفتلى، ھنرلى و دىنيانىڭ اىڭ
 آلدافى خلقلارنىدندر . آروپادە اون بر اون اىكى مىليون قدر
 مسلماندە باردەر .

آروپا قطعەسىنىڭ گى مشهور (آطاقلى) دىڭىزلر .

بحر محيط منجمد شمالى : آروپانىڭ شمال طرفىدە .

بحر ابيض : بحر منجمد شمالىدىن پىدا بولغان .

(۱) يىردن چىقان آلتون، كەمش، تاش، تىمر كىبى نرسەلەر قايسى معدندر .

بحر قاره : بحر منجمد شمالیدن پیدا بولغان .

بحر محیط آطاسی : آوروپاناک غرب طرفند .

}	بحر شمال
	بحر مانس
	ایرلاند دیگگزی

بحر محیط آطاسیدن پیدا بولغان .

بالطریق دیگگزی : بحر شمالیدن پیدا بولغان .

بحر سفید : آوروپاناک جنوبند بحر محیط آطاسیدن پیدا در .

تره نین دیگگزی : سیجیلیا آطاسی شمالند ، بحر سفیددن پیدا در .

آدریاتیق دیگگزی : ایتالیه ، بالقان یارم آطه لری آراسنده بحر

سفیددن پیدا در .

یونان دیگگزی : آدریاتیق دیگگزی جنوبند بحر سفیددن پیدا در .

آطه لری دیگگزی : آناتولی یارم آطه سیله یونانستان آراسنده بحر

سفیددن پیدا در .

مرمره دیگگزی : آطه لری دیگگزی شمالند بحر سفیددن پیدا در .

قارا دیگگزی : بحر سفیددن پیدا بولمشدر .

آزاق دیگگزی : بحر سیاه (قارا دیگگزی) دن پیدا بولمشدر .

بحر خزر : بر دیگگزه ده توتاشماغان بر کول کبیر .

آوروپا قطعہ سنده گی مشهور کورفزلیر .

}	ریغا
	فینلانڈیه
	بوننی

کورفزلیر بالطریق دیگگزندن پیدا بولمشلوردر .

زویده رزه } کورفزوری شمال دیک گزندن پیدا بولمشلورد .
قره ستیانیا

غاسقونیا : کورفزی بحر محیط آطلا سیدن پیدا بولمشلورد .

لیون } کورفزوری بحر سفیدن پیدا بولمشلورد .
جنوه }
تارانت }
وندیک }
سلانیک }

آوروپا قطعه سنده گی مشهور بوغازلر .

اسقازهراق } بوغازلری بحر شمالنی بحر بالطیق غه توتاشلرالر .
قانه غات }
سوند }

پادوقالا بوغازی : شمال دیک گزی ایله مانس دیک گزی آراسنده در .

سبته یا که جبل بوغازی : بحر محیط آطلاسی ایله بحر سفید آراسنده در .

بونیفاجیو بوغازی : ساردینییه آطهسی ایله قورسیقه آطهسی آراسنده .

میسینا بوغازی : سیجیلیا آطهسی ایله ایتالیا یارم آطهسی آراسنده .

اوترانت بوغازی : آدریانیک دیک گزی ایله یونان دیک گزی آراسنده .

چناق قلعه یا که اردانیل بوغازی : آطه لر دیک گزی برله مرمه دیک گزی

آراسنده .

استانبول یا که بوسفور بوغازی : مرمه دیک گزی برله قارادیک گز آراسنده .

کرچ بوغازی : قارا دیک گز برله آزاق دیک گزی آراسنده .

آوروپانگ مشهور آطه‌لری

آطه‌لری بحر محیط غربیده .

ایسلانڈیه
بریتانیه
ایرلانڈیه

آطه‌لری بحر سفیدده .

باله
مایورقه
مینورقه
قورسیقه
ساردینیه
سیجیلیه
مالطه
کرید
قبریس
ردوس
مدلی

آوروپانگ مشهور یارم آطه‌لری .

اسقاندیناویا یارم آطه‌سی: آوروپانگ شمالده، بوتنی کورفزی ایله
بحر محیط آطاسی آراسنده .

سیمبریك یارم آطه‌سی: آوروپانگ شمالنده، شمال دیک‌گزی ایله
بالطیق دیک‌گزی آراسنده .

اسپانيا يارم آطهسى: اوروپانگ جنوبند، بحر سفيد ايله بحر محيط
اطلاسى آراسنده.

ايتاليا يارم آطهسى: جنوبه تونين ديكگزي ايله آدریاتيق ديكگزي
آراسنده.

بالقان ياكه روم ايلي يارم آطهسى: جنوبه بر طرفه بحر سياه،
مرمه، آطه لر ديكگزلى ايله ايكنچى طرفه آدریاتيق، يونان
ديكگزلى آراسنده.

قریم يارم آطهسى: قارا ديكگز ايله آزاق ديكگزي آراسنده.

آوروپانگ مشهور بورونلرى.

شمال بورونى: اسقاندیناویا يارم آطهسىنىڭ شمال طرفنده.

اسقازان بورونى: سيمبرىك يارم آطهسىنىڭ شمال طرفنده.

هاغ بورونى: فرانسيه نىڭ شمالنده.

سن ونسان بورونى: اسپانيا يارم آطهسىنىڭ جنوبنده.

تاریفا بورونى: جبل طارق بوغازنده.

مانابان بورونى: بالقان يارم آطهسىنىڭ بحر سفيد اوچنده؛ اوروپانگ

ايك جنوب اوچىدر.

آوروپانگ مشهور طاغلىرى.

اسقاندیناویا طاغى: اسقاندیناویا يارم آطهسىنىڭ، بحر محيط اطلاسى

بوینچه شمالدن جنوبكه طوغرى اوزايوب كېته.

پیره نه طاغلىرى: اسپانيا يارم آطهسىنىڭ شمالنده، شوقدن غربكه

اوزايوب كېته.

آپه نېن طاغلىرى: ايتاليا يارم آطه سينگ شمالدىن جنوبىنە اوزايوب توشە.
 آلېب طاغلىرى: ايتاليا يارم آطه سينگ شمالدىنە؛ ايتاليانى
 فرانسەدىن آيورا.

قارپات طاغلىرى: آوروپانگ اورناسىندە، آوسترىيە ايمپىراتورلىغىندە.
 بالقان طاغلىرى: بالقان يارم آطه سيندە، قارادىڭگىزگە باروب طوقتى.
 قافقاز طاغلىرى: قارا دىڭگىز ايلە بىر خىز آراسىندە.
 اورال طاغلىرى: آوروپانى آسيادىن آيورا؛ شمالدىن جنوبىگە توغرى
 اوزايوب توشە.

آوروپانگ مشهور يانار طاغلىرى.

ھىلا يانار طاغى: ايسلاندىە آطه سيندە .
 اتنا يانار طاغى : سىچىلىيا آطه سيندە .
 ۋەزو يانار طاغى: ايتاليا يارم آطه سينگ تىرەنن دىڭگىزى ساحلىندە.

آوروپانگ مشهور نەرلىرى.

پىچورا نەرى: بىر مەنجد شىمالىغە قويا.
 دۋىناى شىمالى نەرى: بىر ابيضگە قويا.
 نەۋا نەرى: پىتر و غراددان اوتوب فىنلاندىيە كورفۇزىنە قويا.
 دۋىناى جنوبى نەرى: رىغا كورفۇزىنە قويا.

	نېمەن ويستول اودەر
نەرلىرى	
بىلەن دىڭگىزىنە قويا.	

آلب
وهزه ر
نهرلری بحر شمالغه قویالر.

تایمس نهری : بریقانیا آطهسندن چغوب بحر شمالغه قویا.
سن نهری : پاریزدن اوتوب مانس دیکگزینه قویا.

لوار
غارون
نهرلری بحر محیط آطاسیغه قویالر.

دورو
تاج
وادی الکبیر
نهرلری اسپانیا یارم آطهسند بحر محیط آطاسیغه قویالر.

ابر نهری : اسپانیا یارم آطهسینک شرق ساحلنده بحر سفیدکه قویا.
رون نهری : فرانسیهدن چغوب لیون کورفزینه قویا.
پو نهری : ایتالیا ننگ شمالنی صولاب آدریاتیق دیکگزینه قویا.
طونه نهری : آلمانیدن چغوب آوستریا، صربییه، رومانیا مملکتلرندن
اوتوب قارا دیکگزرگه قویا.

دنیستر
دنیپر
نهرلری روسیهده قارا دیکگزرگه قویالر.

دون نهری : آزاق دیکگزینه نوگله.

وولغا
اورال
نهرلری روسیهده خزر دیکگزینه قویالر.

آوروپانك مشهور كوللرى .

كوللرى روسييده .

{ لادوفا
 { اونوفا
 { سايما

كوللرى اسقانديناويا يارم آطهسنده .

{ وئر
 { وئر
 { ملار

كوللرى آوروپانك وسطنده (اورطاسنده).

{ جنوه
 { زوربخ
 { نوفشانل

آوروپادهغى حكومتلر (پادشاهقلر)

آوروپاده اون توفز حكومت باردر .

۱) آوروپاي روسى حكومتيذر . آوروپاده روسيه مملكتى (روسيه قول آستنداغى يير) شمال طرفنه بحر محيط منجمد شمالى؛ شرق طرفنده اورال طاغى، اورال نهري؛ جنوب طرفنده بحر خزر، قافقاز طاغلرى، بحر سپاه؛ غرب طرفنده رومانيا، آوستريا، آلمانيا مملكتلرى ايله چيكلهنگاندر . آوروپاي روسيه يوز اون ميليون قدر اهالى باردر . اهالينك ايئك كوبي روسلردر . يهود، تاتار، پولاك، روم خلقلريده باردر . حكومتنك دينى خريستيان دينيدر . لساني روسچهدر . باشقه ديندهگى آدملر اوز دينلرن ايركنچيلك برله توتالر .

۱۹۰۵ نچى سەنە ۱۷ نچى اۆكتابدون بىزلى روسىدە بولغان ھەر
تورلى زاكون، خلق طرفىدىن سايلانغان وكىللەر كىمكاشى، پادشاھنىڭ
تصدىقى ايله يورىدىر. روسىەنىڭ پايتختى (پادشاھ تورا تورغان شەرى)
نەوا نەرى اوزەرنە «س. پىتروغراد» شەرىدىر. مىليون يارم قىر
اھالىسى باردىر.

مشھور شەرلىرى : موسقوا . كىيىف ، خارقى ، آدىسا ، سامار .
قزان شەرلىرىدىر .

(۲) رومانىيە حكومتىدىر . اھالىسى يىدى مىليون قىردىر . كوبسى
خرىستىيان دىنىنىڭ « قاتولىك » دىگان مەنبەدەدر . اسلام ، يھود
دىنىدەگى آدملىردە باردىر . ادارەسى مشروطەدر . پايتختى بوخارىست
شەرىدىر «بكرش» دىيىدە ئەيتەلر . مشھور شەرلىرى قلاص ، ابرائىل ،
ياش ، قارا دىگىگىز ساھلىدە كوستنچە شەرلىرىدىر .

بالقان صوغشى مەناسىتى بلەن بلغارىيەنىڭ سىلسىقرە دىگان يىرى
رومانىيە قولىنە كەردى ، بونىڭ بلەن برابر آڭابرىنچە يوز مڭ كشىكە قوشلىدى .

(۳) بلغارىيە حكومتىدىر . اھالىسى دورت مىليون قىردىر . كوبسى
بلغار خلقىدىر ، اسلام دىنىدە بولغان توركلودە باردىر . حكومتنىڭ دىنى
خرىستىيان دىنىنىڭ «پراوصلاونى» دىگان مەنبەدىر . اسانىدە بلغار
لسانىدىر . ادارەسى مشروطەدر ، پايتختى صوفىيە شەرىدىر .

مشھور شەرلىرى : وارنە ، روسچق ، فلەبە شەرلىرىدىر .

۱۹۱۲ نچى ھەم ۱۹۱۳ نچى يىللردەغى بالقان صوغشىدىن صولڭ توركىيەنىڭ
بايناق يىرلىرى بلغارىيە قولنە كەردى . بو يىرلىرى آلو بلەن بلغارىيەنىڭ
خلقى يىدى سىكز يوز مڭ قىر آرتىدى . توركىيەنىڭ آطەلر دىگىگىزى

بويندهنى قارا آغاچ همدهده آغاچ ليمانلاريدە بلغاربه نكى بولدى .
 (۴) صربيه حكومتيدر . ايكى ميليون يارم قدر اھاليسى بتونلەي
 دهرلك صرب خلقيدر . مذهبلى پروصلاونى مذهبيدر . لسانارى
 صرب لسانيدر . ادارەسى مشروطەدر . پايتختى بيلغراد شھريدر .
 مشھور شھرلىرى: نيش؛ زاپچار ، آلکسيناج شھرليدر .
 بالقان صوغشندن صوڭ ، توركيەنڭ بالقاندهنى مناسقر ، قوصوہ ،
 اسكوب و بولارغە باشقە بيك كوب اول و كچرەك شھرلىرى صربيه قولنە
 كوچدى . بويورلنڭ صربيه قولنە كر ووى بلەن ، صربيه گە طاغن ايكى
 ميليون قدر خلق قوشلدى .

(۵) قارا طاغ حكومتيدر . اوچ يوزمڭ قدر اھاليسى قارا طاغ
 خلقيدر . دينلى پروصلاونىدر ، ادارەسى مشروطەدر . پايتختى زورراق
 اول قدر «چيتينه» شھريدر .
 بالقان صوغشندن صوڭ ، توركيەنڭ اشقودرە ولايتنەگى قاي بويىرلىرى
 و بر نيچە مڭ كشى قاراطاغ حكومتينه قوشلدى .

(۶) آوروپاي عثمانى حكومتيدر . «توركيە حكومتى» ديبەك ئهيتەلر .
 اھاليسى استانبول خلقى بـلەن بىرگە ايكى ميليوندىن آرتغراقدر .
 توركيەدە ، تورك ، روم ، بلغار ، آرنادكېلى تورلى خلق باردى . حكومت
 دىنى اسلام دينيدر . رسمى لسانى تورك لسانيدر . ۱۹۰۸نجى يىلدىن بىرلى
 ادارەسى مشروطەدر . پايتختى بوسفور بوغازينڭ ايكى ساحلى اوزەرينە بىنا
 ايىلگان (سالونغان) استانبول شھريدر . آوروپاتلنە قونستان تېنوپل ديار .
 مشھور شھرلىرى: ادرنە ، قرق كليسە شھرليدر .

سلانیک، اسکوب، مناستر، یانیه، اشقودره شہرلری بالقان صوغشندن
صوڭ تورکیه قولندن کیتدیلر.

(۷) یونان حکومتیلر. روسچہ گریقسیه دیلر. ایکی میلیون یارم
قدر اهالیسی یونان (گریق) خلقیلر. دینلری پراؤصلاونی در. لسانلریه
یونان (گریق) چہ در. ادارهسی مشروطہ در. پایتختی آفینہ شہریدر.
مشہور شہرلری: پیرہ، غلوص، لاریسادر.

بالقان صوغشندن صوڭ، تورکیه نڭ یانیہ شہری ہم آطہلر دیککیزی
بویندہغی سلانیک. وقوالہ لیمانلری یونان حکومتی قولنہ کردی.
بو شہرلرنڭ یونان قولنہ کرووی بلہن یونان پادشاہلخنہ طاغن ایکی
میلیون قدر خلق قوشلدی.

آرناود کنہزلگی. بالقان صوغشندن صوڭ تورکیه نڭ اشقودره
ولایتی ہم آنڭ اطرافندہغی میلیوندن آرتغراق خلقلی ییرلرنی آیرم
بر کنہزک یاصارغہ آوروپا حکومتلری قرار بیردی. بو کنہزلککہ
حاضرگہ قدر کنہز بیلیگولنمہ گان و آند، ترتیبلی بر حکومت بولماسہدہ،
نیز کوندن، آرناود کنہزلگی اسمی بلہن بر حکومت میدانغہ کیلہچکدر.
(۸) ایتالییا حکومتیلر. اوتوز اوچ میلیون قدر اهالیسی ایٹالیان
خلقیلر. منجباری قانونیک ہنہبیلر. لسانلری ایتالیانچہ در.
ادارہسی مشروطہ در. پایتختی مشہور «روما» شہریدر. مشہور شہرلری:
ناپولی، فلورانسہ، میلان، تورہن شہرلریدر. ایٹالیادن یوزم، مرمہ،
کوکرت کبی نرسہلر چغادر.

(۹) اسٹویچرہ (شویتساریہ) حکومتیلر. آوروپانڭ اورطاسندہ
کچکنہ گنہ بر ملکتدر، اسویچرہ بیوک طاغلر، زورکولر مانور مانور

بولونلرى بار بىك گوزل بر ممالكندر . صافى هواسن ايسنه مك، ماتور
بيرون كورمك اوچون اسويچره گه هر طرفدن آدملىر كيله در .

اوج ميليون يارم قدر خلقينىڭ كوبسى پروتستان منهنده در؛
قالغانلرى قاتولىك در . اسويچره ده آلمان، ايتاليان فرانسوز تللىرى ايله
سويلاه شهلر . اداره سى جمهوريتىدر . پايتختى «برن» شهربىدر .

مشهور شهلرى: جنوه زوريخ شهلرلىدر . اسويچره ده هر تورلى
ساعت اشله نوب، دنيا نىڭ هر طرفنه يبه رله در . اسويچره نىڭ خلقى
معرفتلى هم بىك طوشدر .

۱۰) اسپانيه يارم آطه سىده اسپانيه حكومتىدر . اون سىكز ميليون
قدر اهالىسى اسپانيول خلقىدر . دىنلىرى قاتولىك دىنىدر . لسانلىرى
اسپانيول لسانىدر . اداره سى مشروطه در پايتختى مادريد شهربىدر .
مشهور شهلرى: بارسون، قادىقس، سهويل شهلرلىدر . اسپانياده
زيتون، پىلسين، توت، يوزوم كىي يىمشلىر اوگوره در . اسپانياده،
اولده عربلىر حكومت ايتىدى، اول چاقده اسپانيافه «اندلس» دىب
ئەيتەلر ايدى .

۱۱) اسپانيه يارم آطه سىنىڭ غرب ساھلىك «پورتىكىز» حكومتىدر .
بىش ميليون قدر اهالىسى پورتىكىز خلقىدر . منھىللىرى قاتولىك در .
اداره سى مشروطه در . پايتختى تاج نھرىنىڭ بجر محىط آطلاسىغە
قويغان يىزىندە «لېزبون» شهربىدر . فاروھ، پورتو شهللىرى مشهور در .

۲۱) فرانسە حكومتىدر . اوتوز سىكز ميليون اهالىسى فرانسوز
خلقىدر . منھىللىرى قاتولىك منھىبىدر . لسانلىرى قبايه بارساڭده
سويلاه شورگە يارى تورغان فرانسوز لسانىدر . فرانسوز دنيا نىڭ

ایک مدنیتمی، ایک معرفتی آدمیوںندار. ادارہ سی جمہوریہ در. پایتختی سن نهرینک ایکی ساحانہ بنا ایدلگان (صالونغان) دنیانک ایک گوزل شهری مشهور «پاریژ» شہریدر.

مشہور شہرلری: مارسیلیا، لیون، بوردو، طولون، ہاور، شربورغ شہرلریدر. فرانسدہ نورلی ایگن وتورلی ییمشار اولگورہدر. طوفرانگندن نورلی معنلر اچغادر. فرانسدہ فابریقا وزاؤودلر کوبدر. فرانسوزلر بو فابریقالردہ تورلی ماتیریا اشلہتوب دنیانک ہر طرفنہ ایلتوب صانلر و دنیانک آچہسنی جینوب آلوب فایتالار، شونک اوچون فرانسه دنیانک بای مملکتارندندر. خلقیدہ بیک اشلکی، بیک طرفشدر.

۱۳) بلچیکا حکومتیدر. یدی میلیون قدر خلقی پروتستان مذهبندہدر. بلچیقادہ فرانسوز، آلمان لسانلری ایلہ سویلہ شہلر. ادارہسی مشروطہدر. بلچیکا ہنری بیک آغہ کیتکان بر مملکتدر. طوفرانگی بیک بروکتلیدر. پایتختی «بروکسل» شہریدر. مشہور شہرلری: لیژ، انورس، غاند شہرلریدر.

۱۴) هولانڈیہ حکومتیدر. بیش میلیون قدر اہالیسی پروتستان مذهبندہدر. ادارہسی مشروطہدر. بودہ ہنری بیک آغہ کیتکان بر مملکتدر. پایتختی زویئہرزہ کورفرزندہ «آمستردام» شہریدر. پادشاہسی «لاہی» شہرندہ تورادر.

مشہور شہرلری: روتددام، اوترہخت شہرلریدر.

۱۵) بریتانیا، ایرلانڈیہ آطہارندہ انگلترہ حکومتیدر. فرق ایکی میلیون قدر اہالیسی انگلیز خلقیدر. مذہب لری پروتستان

مەنبەلەر. لسانلرى انگليز لسانلەر. ادارەسى مشروطەدر. طوفراغىدىن بىك كۆب يىر كۆمى چاغدر. انگلترەنىڭ سوداسى بىتون دىيانى توتمشدر. انگليزلر اياڭ معرفتلى و اياڭ هنرلى خلقدر. پايتختى تايمس نهرى اوزەرىنە بنا ايدىلگان، دىيانىڭ بونچى ايمانى و دىيانە اياڭ كۆب نفوسلى (كشىلى) مشهور «لوندن» شەرىدر.

مشهور شەرلىرى: بونمغام، مانچىستەر، ليورپول، ادىمبور، غلاسقو،

دوبلان شەرلىدر.

۱۶) اسقانىدىنا و ايايرام آطەسنىدە اسوج، نوروج حكومتلرىدر. آلتى مىليون قدر خلقى پروتستان مەنبەندەدر. لسانلرى اسوج لسانلەر. ادارەلى مشروطەدر. اسوج مملكتندە اورمانلر بىك كۆبدر. آغاچ يوق مملكتلرگە اسوجدىن آغاچ كىنەدر. اسوج نوروج حكومتلرى اولدە بر حكومت ايدى، حاضر دە آيرم آيرم حكومتلردر. اسوجنىڭ پايتختى استوقهولم شەرىدر. نوروجنىكى قرەستيانىە شەرىدر. مشهور شەرلىرى: اوپسالە، غوتبورغ شەرلىدر.

۱۷) سىمبىرىك يارم آطەسنىدە دانىمارقە حكومتىدر. ايكى مىليون يارم قدر خاقى پروتستان مەنبەلەر. كىچىنشلرى ايسگن ايكەك، بالق اولامق بىرلەر. ادارەسى مشروطەدر. پايتختى سىلانندە آطەسنىدە «قوپهاغ» شەرىدر.

مشهور شەرلىرى: اودانسه، آلبورغ و يبورغ شەرلىدر.

۱۸) آلمانىە حكومتىدر. «گىرمانىە» دىبە ئەيتەلر. آلمانىانڭ اوز اچندە كچكە كچكە كۆب حكومتلر باردر، شوشى حكومتلرنڭ بارسنىە بردن «آلمانىە» دىلر. ابللى آلتى مىليون قدر اهالىسى آلمان خلقىدر.

۲۴
مذہب لری قاتولیک و پروتستانلقد۔ لسانلری آلمان لسانلدر۔
ادارہسی مشروطہدر۔ آلمانیہنک طوفراغندن بیر کومری چغادر۔
آلمانر کوب حیوان تربیہ ایتہلر، جیتون کیندر اش کوب ایگہلر۔
آلمانیہ، معرفت، هنر، سودا بیک آغہ کیتکان بر مملکندر۔
پایتختی «بیولین» شہریدر۔

مشہور شہرلری: درسک، مونیخ، اشتوتگارد، اولدنبورغ،
دارمشاد شہرلریدر۔

(۱۹) آؤستریا۔ مجارستان حکومتیدر۔ بو مملکت بری آؤستریا
ایکنچسی مجارستان اسمندہ ایکی حکومت بولسده پادشاہلری بردر۔
فرق سیکز میلیون قدر اہالیسی نیمس، مجار خالقیدر، مذہب لری
قاتولیکدر۔ یہودیہلر ایلہ پروتستانلرودہ باردی۔ لسانلرن نیمس و مجار
لسانلدر۔ ادارہسی مشروطہدر۔ کیچنشلری حیوان تربیہلہک و ایگن
ایکمک بولہدر۔ پایتختی طونہ نہری اوزہرندہ «ویانہ» شہریدر۔ مجارستاننک
مرکز ادارہسیدہ طونہ نہری اوزہرندہ «بوداپشتہ» شہریدر۔
مشہور شہرلری: آغرام، غراج، پراغ، تریستہ شہرلریدر۔

آسیا قطعہسی .

آسیا قطعہسی شمال طرفندن بحر منجمد شمالی؛ شرق طرفندن
بحر محیط کبیر جنوب طرفندن بحر محیط ہندی؛ غرب طرفندن شاب
دیگگزی (بحر احمر، سویس قانالی، بحر سفید، آطہلر دیگگزی،
مرمرہ دیگگزی، استانبول بوقازی، بحر سیاہ، قافقاز طاغلاری، بحر حزر،
اورال نہری، اورال طاغلاری ایلہ چیکہ نگاندر۔ آسیا قطعہسی بیش

قطعه‌نڭ ايڭ زورسىدر؛ آفريقا ايله آوروپانڭ ايكىسندن زوردر. آسيانڭ اورطا ييرارى زور بر بايلا بولوب دنيانڭ ايڭ بيوك طاغلىرى ايله دورت ياغندن دويله‌نگاندر.

جنوب طرفنده بىك كىڭ هم آشلقنى بىك اوسدرة تورغان اووه‌لر باردر. غرب طرفنده كىڭ چوللر بولنور. شمال طرفلرندە باناقلىقلر، زور، زور اورمانلر، وباشلرندە قار بتمى تورغان طاغلىر بولنور. آسيانڭ شمال طرفلر يىڭ هواسى بىك صووق. جنوب طرفلرى بىك اسسىدر. آسيا قطعه‌سندە هر تورلى آشلق ونباتات اوسدرة. آسيا طوفرانغندن تيمر، باقر، قورغاشين، آلتون كۆموش كېي هر تورلى معدنلر چقادر. آلماس، ياقوت انجى كېي قيمتلى طاشلارده بولنور.

آسياده سيكز يوز توقسان ميليون قدر اهالى باردر. يكرمى بيش ميليون قدر بىسى مسلم (مسلمان) قىلغانلرى غير مسلمدر. آسيا خاقى نڭ توسلرى صاريدر.

آسيا قطعه‌سندە كى مشهور دىڭگىزلىر.

بجر محيط منجمد شمالى: آسيانڭ شمال طرفنده.

	}	بهرنك دىڭگىزى
		اوخوتسقى دىڭگىزى
		ياپونىا دىڭگىزى
		بجر اصفر
		چين دىڭگىزى
آسيانڭ شوق طرفنده		
بجر محيط كىبردن پيدا بولمىشلىر.		

۱۹۵۰ - ۱۰
۸۹۵

- بحر محیط کبیر : آسیانک شرق طرفندہ .
 بحر محیط ہندی : آسیانک جنوب طرفندہ .
 عمان دیکگزی : جنوب طرفندہ بحر محیط ہندیدن پیدا بولغان .
 شاپ دیکگزی : آسیانک غربندہ بحر محیط ہندیدن پیدا بولغان .
 بحر سفید : بحر محیط آطلاسیدن پیدا بولغان .
 بحر خزر : ہیچ بر دیکگزدن پیدا بولماغان .

آسیا قطعہ سندہ کی مشہور کورفلز

- عدن کورفزی : بحر محیط ہندیدن پیدا بولغان .
 بصرہ کورفزی : عمان دیکگزدن پیدا بولغان .
 بنغالہ کورفزی : بحر محیط ہندیدن پیدا بولغان .
 سیام } کورفلزی چین دیکگزدن پیدا بولمشلوردر .
 تونکین }
 پچیلی کورفزی : بحر اصغر (صاری دیکگزی) دن پیدا بولمشلوردر .
 اوبی } کورفلزی بحر منجہ شمالیدن پیدا بولمشلوردر .
 ینیسہی }

آسیا قطعہ سندہ کی مشہور بوغازلر

- بهرنک بوغازی : بحر محیط منجہ شمالی ایلہ بہرنک دیکگری آراسندہ .
 قورہ بوغازی : یاپونیا دیکگزی ایلہ بحر اصغر آراسندہ .
 مالاقا بوغازی : چین دیکگزی ایلہ بحر محیط ہندی آراسندہ .
 هرمز بوغازی : عمان دیکگزی ایلہ بصرہ کورفزی آراسندہ .

عدن بوغازی: بحر محیط هندی ایله بحر احمر آراسنده.
سویس قانالی: بحر احمر ایله بحر سفید آراسنده.

آسیا قطعه‌سندگی مشهور آطه‌لر.

سیمیریای جدید طاقم آطه‌لری: بحر منجمد شمالیده روسیه‌گه تابع
(روسیه قولنده).

ساخالین آطه‌سی: اوخوتسکی دیگ‌گوننده شمال طرفی روسیه‌گه جنوب
طرفی یاپونیه‌گه تابعدر.

قوریل طاقم آطه‌لری: بحر محیط کیبوده، بعضسی یاپونیاغه بعضسی
چینگه تابعدر.

یزو

نیفون

کیوسیو } آطه‌لری بحر محیط کیبوده یاپونیاغه تابعدر.

فورموز

لیوکیو

هاینان آطه‌سی: چین دیگ‌گزنده، چینگه تابعدر.

آیدامان طاقم آطه‌لری

نیقوبار } » » » } بحر محیط هندیده انگلتوره‌گه تابعدر.

سوندیب (سیلان) آطه‌سی

قبریس آطه‌سی: بحر سفیده، انگلیز قولندهدر.

ردوس

مدلی } آطه‌لری بحر سفیده، ترکیه‌گه تابعدر.

ساقز

آسیا قطعہ سندھ کی مشہور یارم آٹھ لر .

قامچاتقا یارم آٹھ سی: بہرنک دیگگزی ایلہ اوخوتسق دیگگزی آراسندہ.
 قورہ یارم آٹھ سی: یاپون دیگگزی ایلہ بحر اصغر آراسندہ.
 ہند چینی یارم آٹھ سی: چین دیگگزی ایلہ بنغالہ کورفزی آراسندہ.
 مالاقا یارم آٹھ سی: ہند چینی یارم آٹھ سینگ جنوب اوچندہ.
 ہند یارم آٹھ سی: بنغالہ کورفزی ایلہ عمان دیگگزی آراسندہ.
 عربستان یارم آٹھ سی: بصرہ کورفزی ایلہ شاب دیگگزی آراسندہ.
 آناتولی یارم آٹھ سی: بحر سفید ایلہ بحر سیاہ آراسندہ.

آسیا قطعہ سندھ کی مشہور بورونلر .

چلوسکین بورونی: شمالدہ، آسیانگ ایگ شمال اوچی.
 شرق بورونی: بہرنک بوغازبئہ چغا.
 لوپاتقا بورونی: قامچاتقا یارم آٹھ سینگ جنوبندہ.
 قامبوج بورونی: ہند چینی ننگ جنوب اوچندہ.
 رومانیا بورونی: مالاقا یارم آٹھ سینگ جنوبندہ، آسیانگ ایگ
 جنوب اوچندر.
 قومورین بورونی: ہندستان ننگ جنوبندہ در.

آسیا قطعہ سندھ کی مشہور طاغلر .

طاغلری سیبیریا ایلہ چین آراسندہ، شرق بورنینه
 باروب طوقتیدر.

آلتای
 بابلونوی
 استانووی

نیانشان طاغری: تورکستان طرفندن چین اچینه اوزایوب کره در.
 قاراقروم { طاغری: هندستاننڭ شمالنسه چین ایله هندستان
 هیمالایا } آراسنده چیکسور.
 لبندان طاغری: آسیانڭ بحر سفید ساحلنده در.
 آرات طافی: قافقازیه، ایران، آناتولی آراسنده در.
 دنیانڭ ایڭ بیوک ییری هیمالایا طاغلرنده غوریزونقار طاغیر.

آسیا قطعه سنده گی یانار طاغیر.

کیلوچسکی یانار طافی: قامچانقا یارم آطه سنده.
 فوزی یاما یانار طافی: یاپونینانڭ نیفون آطه سنده.

آسیا قطعه سنده گی مشهور نهر لر.

اوبی { نهر لر ی آلتای طاغلرندن چغوب، بحر منجمد شمالیگه قویالار.
 نیمه سی
 لینا }
 آمور نهری: یابلونوی طاغلرندن چغوب اوخوتسوق دیگ گزینه قویادر.
 هوانغ هو نهری: تیببت یایلاستندن چغوب پچیلی کورفزینه قویادر.
 یانغ - چه - کیانغ نهری: تیببت یایلاستندن چغوب بحر اصفرگه قویادر.
 مه قونغ نهری: تیببت یایلاستندن چغوب چین دیگ گزینه قویادر.
 براهما پوترا نهری: هیمالایا طاغلرینڭ شمال طرفندن چغوب بنغاله
 کورفزینه قویادر.
 غانچ نهری: هیمالایا طاغلرینڭ جنوب طرفندن چغوب بنغاله کورفزینه
 قویادر.

هندوس یا که سند نهری: هیمالایا طاغلرینک شمال طرفندن چغوب
 عمان دیک-گزینه قویادر.

دجله، فرات نهرداری: آناتولیدن چغوب، ایسکی برکه قوشلوب شط
 العرب اسمن آلوب بصره کورفزینه قویالار.

چیحون نهری: قارا قروم طاغلرندن چغوب آرال کولنه قویادر.
 سیحون نهری: تیانشان طاغلرندن چغوب آرال کولنه قویادر.

آسیا قطعه‌سندگی مشهور کولر.

بایقال {
 بالقاش { کولاری سیبیر یاده.

لوب نور کولی: چینده.

آرال کولی: تورکستانده.

اورمیه کولی: عجمستانده.

لوط کولی: سوریه‌ده آق دیک-گزگه یقیندر.

آسیا قطعه‌سندگی مملکتلر.

آسیا قطعه‌سندگی، اون قدر مملکت باردر.

(۱) آسیای روسیدر. آسیای روسی، سیبیریا، تورکستان قافقاز

اسه‌ارنده اوچ کیسه‌کسگه بولنه‌در.

(۱) سیبیریا: توقز اون میلیون قدر اهالیسی تورلی خلقدر.

دین، لسان، عادتلاری هم تورلی تورلی‌در.

مشهور شهرلری: اومسقی، طومسقی، ایرقوتسقی، تابولاسقی،

سیهپولاتینسق، یاقوتسق در. یاپون دیکگزنده ولادیواستوق
شهری سیبیریانگ لیمانیدر.

(۲) تورکستان: ییدی میلیون قدر اهالیسی باریسیده مسلم در.
تورکستانده سودا اوچون چیتدن بارغان بهودی، روس کبی
آدملرده باردردر.

تورکستانده فی خیوه خانلغی، پایتختی «خیوه» شهری، بخارا
خانلغی، پایتختی «بخارا» شهری ایکیسید روسیه حمابه سنکهدر.
تورکستاننگ مشهور شهرلری: آقمولینسق، خوقند، چهکنکند،
اندیجان، تاشکند، سمرقند شهرلریدر.

(۳) قافقازیه: اهالیسی ییدی میلیون قدردر. کوبسی چیوکساردردر.
روس، نهرمن، قزلباش، تاتار، تورک کبی خاقلرده باردردر.
مشهور شهرلری: تیفلیس، قونایس، اریوان، شماخی،
شیروان، باکو، قارص، باطوم شهرلریدر.

(۲) آسیای عثمانیدر. آسیای عثمانی: آناتولی، سوریه
عربستان اسمارنده اوچ کیسه کیسه بولندهدر.

آناتولی: اون سیگز میلیون قدر اهالیسینگ کوبسی اسلام دیننده
بولغان تورکلردر. نهرمن، غریق کبی خرهستیان دیننده بولغان
خاقلرده باردردر.

مشهور شهرلری: ارضروم، سینوب، وان، بغداد، بصره، ازمیر،
بروسه، طربزون شهرلریدر.

(۳) سوریه. اهالیسی اوچ میلیون قدردر. کوبسی اسلام

دیننڭ عرب خلیقیدر. خرهستیان دیننده بولغان عربلرده باردی. بولاردن باشقه روم نهرمنی وسودا اوچون کیلگان آوروپا خلیقیده باردی. مشهور شهرلری: شام، بیروت، قدس، یافه، حلب، حما، طرابلس، صیدا، عسکا شهرلیدر. بیروت شهری فرانسوز، آمریقان ایتالیان کبی آوروپیانڭ توری ملتاری طرفندن صالحونغان زور، زور مدرسهلری برله مشهوردی.

۴) عربستان اهالیسی اسلام دیننده بولغان عربلردی. سانلری بیگوک معلوم توغلدر. عربستان یارم آطه سینڭ اورطاسنڭ توریکیه قول آستنده بولماغان شیخلقلرده باردی.

مشهور شهرلری: مکه، مدینه، جدّه، یمنوع صنعاً شهرلیدر. عربستانڭ جنوب اوچنڭ، عدن کورفرزی یانداغی عدن شهری انگلتیره نکیدر.

۵) ایران: بو مملکتکه عجمستان دیکه نیهتهلر روسچه پیورسیه دیلر. اون میلیون قدر اهالیسی عجم (قزلباش یساکه پیورسیان) دی، دینلری اسلام دینیدر، ادارهسی مشروطه دی. پادشاه سینده «شاه» دیلر. پایتختی طهران شهریدر. اصفهان، شیراز، تبریز، همدان مشهور شهرلرنددر. ۶) افغانستان. آلتی میلیون قدر اهالیسی افغان خلیقیدر.

دینلری اسلام دینیدر. ادارهسی سنقله دی. پایتختی کابل شهریدر. مشهور شهرلری: جلال آباد، قندهار، هرات، بلخ شهرلیدر. زمانه نڭ معارف هنر و صنایعی بو مملکتده یوق کبیدر.

(۷) بلوچستان. بر میلیون قدر اهالیسی بتونلهی اسلام دیننده در. اداره سی مستقله در. پای تخنی کلات شهر یدر. بلوچستان انگلتره حمایه سنده (قول آستنده) در.

(۸) هندستان. اوچبوز میلیون قدر اهالیسی باردر. بیتمش میلیون قدر لیسی مسلماندر، اون میلیون قدر لیسی خریستیان در. قالغانلاری براهما بودده اسمارنده گی جوس دینلر نده در. هندستانده انگلیز، فارسی، اوردو لسانلری قولانولادر. پایتختی گانچ نهری آغزنده «قالکوتہ» شهر یدر.

مشهور شهرلری: بومبای (عمان دیکگزی ساحلنده هندستانانک سودا لیمانیدر) دهلی، الله آباد، حیدر آباد، پیشاور، مدراس، بنارس (گانچ نهری اوزر نده هندوسلر نک مقس شهری) سیلان آطه سنده قولومبو شهرلر یدر.

هندستان کچکنه کچکنه حکومتلرگه بولنگان بولسه ده باریسی انگلتره قول آستنده در. هندستانده دوگی، بغدادی مامق قهوه (کوفی) چای کبی نرسلر یتشه در.

(۹) هند چینلی. فرق میلیون قدر. اهالیسینک کوبی براهما، بودده منهلر نده در. بومملکت آلتی حکومتکه بولنده در.

(۱) نچی بیرمان حکومتی در. پایتختی ماندالای شهر یدر. انگلترگه تابعدر.

(۲) نچی تونکین حکومتیدر. پایتختی هانوتی شهر یدر. فرانسه غه تابعدر.

بجر محیط مندی }
بجر احمر } آفریقانک شرق طرفندہ در .

آفریقا قطعہ سندہ کی مشہور کورفز لر .

کینہ کورفزی: آفریقانک غرب طرفندہ، بجر محیط آطلاسیدن پیدا بولمشر .

قابس کورفزی: آفریقانک شمال طرفندہ، تونس مملکتندہ، بجر سفیددن پیدا بولمشر .

سدرہ کورفزی: شمال طرفندہ، طرابلس غرب مملکتندہ، بجر سفیددن پیدا بولمشر .

آفریقا قطعہ سندہ کی مشہور بوغاز لر .

سویس قانالی: بجر سفید ایله شاب دیکنگری آراسندہ .
باب المنذب بوغازی: شاب دیکنگری ایله عدن کورفزی آراسندہ .
موزامبیق بوغازی: آفریقا قطعہ سی ایله ماداغاسقار آطہ سی آراسندہ .
جبل طارق بوغازی: بجر محیط آطلاسی ایله بجر سفید آراسندہ .

آفریقا قطعہ سندہ کی آطہ لر .

آصور آطہ لری: بجر محیط آطلاسیدہ پورتکیزگہ تابعدر .
مادہر آطہ سی: بجر محیط آطلاسیدہ پورتکیزگہ تابعدر .
قناریہ آطہ لری: بجر محیط آطلاسیدہ اسپانیہ گہ تابعدر .

- یشیل بورون آطه لری: بحر محیط آطلاسیده پورتکیزگه تابعدر .
 آسانسیون آطه سی: بحر محیط آطلاسیده انگلتره گه تابعدر .
 سمث هلن آطه سی: بحر محیط آطلاسیده انگلتره گه تابعدر .
 فرناندوپو آطه سی: کینه کورفرزنده اسپانیه گه تابعدر .
 سن توما آطه سی: کینه کورفرزنده پورتکیزنکیدر .
 ماداگاسقار آطه سی: بحر محیط هندیده فرانسه گه تابعدر .

آطه لری بحر محیط هندیده انگلیزنکیدر .	سیشیل آمیرانت اسقو طره
---------------------------------------	------------------------------

آفریقا قطه سنده گی مشهور بورونلر .

- بون بـورونی : آفریقانڭ شمالنده، تونس مملکتی ساحلنده .
 بیاض بـورون : بحر محیط آطلاسیغه چغادر .
 یشیل بـورون : آفریقانڭ غربنده سنه غامبیا مملکتنده .
 لویز بـورونی : غربده کینه، کورفرزنده .
 امید بـورونی : آفریقانڭ جنوب اوچنده .
 غاردافوئی بـورونی: آفریقانڭ شرقنده، اسقو طره آطه سی قارشنده .

آفریقا قطه سنده گی مشهور طاغلر .

- آطلاس طاغلری: آفریقانڭ شمالنده، جزائر، فاس مملکتلرنده .
 قونغ طاغلری: آفریقانڭ غربنده، کینه شمالی مملکتنده .
 قامرون طاغلری: آفریقانڭ غربنده کینه کورفرزی ساحلنده .

لوپانا طاغلری : آفریقا نڭ شوقندە، موزامبىق مملكتندە.
حبش طاغلری : » » حبش مملكتندە.

آفریقا قطعەسندەگى مشهور نەرلەر.

• نیل نهرى : آفریقا نڭ اورتاسندەغى ويقتور نيانزا كولندىن چغوب بحر سفيدكە قويا.

سنهغال
غامبيا } نهرلرى قونغوطاغلرندىن چغوب بحر محيط اطلاسيگە قويا.

نيغر نهرى : قونغو طاغلرندىن چغوب كينه كورفيزينه قويا .
قونغو نهرى : قونغو مملكتنى صولاب ، كينه كورفيزينڭ جنوبندە بحر محيط اطلاسيگە توكلە .

زامبى نهرى : موزامبىق مملكتندە بحر محيط هندىگە توكلە .
اورانژ نهرى : اورانژ مملكتندىن چغوب ، غرب طرفندە بحر محيط اطلاسيگە توكلە .

آفریقا قطعەسندەگى مشهور كوللەر.

چاد كولى : آفریقا نڭ اورتاسندە، سودان مملكتى اچندە .

	نانغانىقا
كوللارنى خط استوا طرفندە بولدىقلىرى اوچون	ويقتور نيانزا
بارسنى خط استوا كوللارى دىپ ئه يتەر	آلبر نيانزا
	آلبر آدووارد

نياسا كولى : موزامبىق مملكتى اچندە در .

آفریقا قطعه‌سندگی مملکت‌ها:

آفریقا قطعه‌سندگی اون آلتی مملکت باردر:

(۱) مصر: اون میلیون قدر اهالیسی عرب‌در. دینلری اسلام دینلر. بر میلیون قدریسی خره‌ستیاندر. لسانلری عربچه‌در. مصرده، سودا اوچون کیلگان تورک، روم، فرانسوز انگلیز کبی ملتدرده باردر. مصر مملکتی تورکیه‌گه تابعدر. حاکم‌لرینه «خدیو» دیلر. حاضرده مصرنی انگلیزلر اداره ایتوب تـورادر، مصرنک بتون ترک‌لگی مشهور نیل نه‌ری آرفاسنده‌در. مصر دن آوروپاغه بیک کوب مملکتی کیتیه‌در. پایتختی نیل نه‌ری اوزهرنده «قا‌هره» شهریدر. مشهور شهرلری: اسکندریه. پورت سعید، سویس، اسماعیلیه، طنطا، فیوم، آسیوط‌در.

مصرنک جنوبنده‌گی «نوبه» مملکتیده مصرغه تابعدر. پایتختی «خرطوم» شهریدر.

(۲) حبش: مصرنک جنوبنده‌در دورت میلیون قدر اهالیسی‌نک دینلری خیره‌ستیان دینلر. اداره‌سی مستقل‌در. پادشاهلرینه «نجاشی» دیب نه‌ینه‌لر. پایتختی آدیس آبابا شهریدر.

(۳) طرابلس غرب: آق دیک‌گز ساحلنده‌در. ۱۹۱۲نچی یلده تورکیه قولندن چغوب ایتالیه قولینه کردی. طرابلس‌نک اچ طرفارنده‌غی عربلر ایتالیاغه بو‌یصنودن باش طارتوب ایتالیا بلهن همان صوغشالر.

بر میلیون قدر خلقی اسلام دیننده‌در. مرکز حکومتی آق دیک‌گز ساحلنده «طرابلس» شهریدر.

مشهور شهرلری: غدامس، فزان، مرزوق شهرلری.

(٤) تونس: آفریقانڭ آق دیکگز ساحلنده فرانسهغه تابعدر.

ایکی میلیون قدر خلقی اسلام دینندهدر، مرکز ادارهسی آق

دیکگز ساحلنده «تونس» شهرلری.

مشهور شهرلری: قیروان، بیزرطه شهرلری.

(٥) جزایر: آق دیکگز ساحلنده، فرانسه ادارهسنددر.

دورت میلیون یارم قدر خلقی عربدر. دیناری اسلام دینلری.

مرکز حکومتی آق دیکگز ساحلنده «جزایر» شهرلری.

مشهور شهرلری: قسطنطین، اوران شهرلری.

(٦) فاس: اسپانیا شبه جزیرهسندن جبل طارق بوغازی برله

آیرلغان. آروپا لسانده «ماروق» دیلر. سیگز میلیون قدر خلقی

عربدر. دینلری اسلام دینلری. فاسلیار علم، معارف و مدنیتدن

مخرومدر. ادارهسی مستقلدر. پایتختی مراکش (ماروق) شهرلری.

مشهور شهرلری: طنجه، تتران فاس، موغادور شهرلری.

فاس حکومتی اسپانیا هم فرانسه حکومتلری قولنه کروب بتکان حکمندهدر.

(٧) صحرای کبیر: بو مملکت بیک کینگ قوم چولیدر. خلقینڭ

صانی معلوم توگلدلر. کوبسی اسلام دینندهدر. علم، معارف، مدنیتدن

بتولهای مخرومدر. صحرای کبیر مملکتی کچکنه کچکنه شیخقلرغه

بولنمشدر. زور بر پادشاهلق یوقدر.

مشهور شهرلری: آغایلی، آغادس، آرنادر.

(٨) سنهغامبیا: صحرای کبیرنڭ جنوبنده سنهغال و غامبیه نهرلری

آراسندغی ییرلردر. بو مملکتنڭ اچکی طرفلری ییرلی حکومتلر

قولندە در . محیط آطلاسى ساحلى فرانسوز، انگلیز، پورتکیزلر
ادارەسندە در . فرانسوزلارنىڭ مرکز ادارەسى «سن لوئى»؛ انگلیزلارنىڭ
«بانورست» پورتکیزلارنىڭ «قاشمۇ» شەرلریدر .

(۹) كینه شمالی: سنهغامبیانىڭ شەرقندە، كینه كورفزىنىڭ
شمال ساحلى يېرلردە . بو ساحلگە تورلى تورلى اسملر پېرلر
أوروپا حكومتلرىنىڭ ادارەسندە در .

(۱) سیررالئون ساحلى در . انگلیز ادارەسندە در . مرکزى
فریطوون شەرلر .

(۲) جبوبات ساحلىدر . جماير متفقە آمریکا حكومتى طرفندن
تأسیس ایدلگان لیبیریا جمهوریتى ادارەسندە در . مرکز ادارەسى
«مونروویا» شەرلر .

(۳) فیل دیشنى ساحلىدر . فرانسوزلر ادارەسندە در .

(۴) آلتون ساحلىدر . انگلتزە ادارەسندە در .

(۵) آشانتى حكومتیدر . آلتون ساحلندن اچدەرەك يېرلى
بو حكومتلر . پایتختى قوماسى شەرلر .

(۶) اسیر ساحلى در . بوساحلنە داھومە حكومتى فرانسەغە تابعدر .

(۶) بنن ساحلىدر . بنن ساحلندە بنن حكومتىنىڭ مرکزى بنن
شەرلر . بنن ساحلىنىڭ جنوبندە قامرون مملكتى آلمانىانقىدر .

(۱۰) سودان . شرقا حبش، غربا سنهغامبیا، شمالا صحراى كېبر
ونوبە، جنوبا كینه شمالى وقونغو حكومتلرلى آراسندە بولغان يېرلردر .
بو مملكت بتونلەي يېرلى خلق ادارەسندە بولوب بامبارا، دارفور،
فلانە، بورنو، وادای، ياغیرمى، قوردوفان كېي برنچە يېرلى
حكوملرگە بولمىشدر .

(۱۱) كينئە جنوبي: كينئە شاماليدن فریئو بورنینه قدر بولغان ساحلدر. بو مملكتده قونغو نهرينك شامال طرفنده، فرانسوز قونغوسى اسمنده گى ييرلر فرانسوز اداره سنده در. مركز اداره سى «ليبواويل» شهريدر. قونغو نهرينك جنوبنده، فریئو بورنینه قدر بولغان آنغولا مملكتى پورتكيزلر اداره سنده در ساحلده گى لواندا شهرى، مركز اداره سيدر. اورطاده «قونغو» حكومتى بلچيقا قرالى قولنده در.

(۱۲) كينئە جنوبيينك جنوبنده «دامارا، ناماكوا» ساحلى آلمانلر قولنده در.

(۱۳) قاب. انگليزگه تابعدر، آفريقانك جنوب اوچنده در. قاب مملكتنده گى اورانژو ترانسوال جمهوريتلرى حاضرده انگلتزگه تابعدر. مركز اداره سى قاب طوون شهريدر.

مشهور شهرلرى: پورت اليزابت، ژورژطوون، شهرلريدنر.

پره توريا شهرى ترانسوال جمهوريتينك؛ بلومفونتن شهرى اورانژو جمهوريتينك مركز اداره سيدر.

(۱۴) موزامبيق مملكتى. قاب مملكتى نك شامالنده در. بو ساحل پورتكيزگه تابعدر. ايكى مليون قدر اهالىسى ييرلى خلقدر. مركز اداره سى موزامبيق شهريدر، كيليمان، صوفالا مشهور شهرلر ندينر.

(۱۵) زنكيبار. موزامبيق نك شامالنده در. مليون يارم قدر اهالىسى ييرلى خلقدر. بو مملكت ييرلى بر اسلام سلطانى قولنده در. زنكيبارانك شامالنده گى ييرلر انگليزلر؛ اچ طرفنده غى ييرلر آلمانلر قولنده در.

(۱۶) صومال. بجر محيط هندى برله عدن كورفى آراسنده قارداقوى بورونى برله چيكه نگاندر. بو مملكت نك شرق ساحلى ايتاليانلر،

شمال ساحلی انگلیزلى ادارەسىندەدر. بحر احمر ساحلىندە جيبوتى
فرانسوزلارغە، عصب، مصوع شەرارى ايقاليانلارغە تابعدر.

آمرىقا قطعەسىنىڭ بيانى .

آمرىقا قطعەسى شمال طرفىدىن بحر حىط منجمد شمالى؛ شىرق
طرفىدىن بحر حىط آطلاسى؛ غرب و جنوب طرفىدىن بحر حىط كىبرىايە
چىكلەنە. آمرىقا قطعەسى آسيادىن سوڭرە ايڭ زور قطعەدر. اوروپادىن
دورت ئولوش قدر زوردر. آم-رىقا قطعەسى شمالى آمرىقا، جنوبى
آمرىقا اورطا آمرىقا اسملىرىدە اوچكە بولنەدر. آمرىقادە تىورى
ايگن وينىمشلر يىتسە و تىورى آغاچ و ئولەنلر اوسەدر. طوفراغىدىن تىمر،
باقر، قالاي، آلتون، كۆمۈش، آلاماز كىبى ھىرتورى معدن چىقارد.
آمرىقانڭ شمال و جنوب طرفلىرى صووق، اورطا طرفلىرى اسسىدەر.
بو قطعەدە كىڭ و اوزون نەرلر، كىڭ كوللر، شلالەلر، اوزون و بىوك
طاغلر، بىوك يانار تاغلر و زور زور اورمانلر باردر. آمرىقادە يوز
قىر مىليون قدر اھالى باردر.

آمرىقا قۇتسندەگى مشھور دىڭىزلر .

بحر حىط منجمد شمالى : آمرىقانڭ شمال طرفىدەدر .

هودسون { دىڭىزلرى شمال طرفىدە؛ بحر حىط منجمد شمالىدىن پىدا
يافن } بولمىشلردر .

بحر حىط آطلاسى : آمرىقانڭ شىرق طرفىدە .

آنتىل دىڭىزى : آمرىقانڭ شىرق طرفىدە ، بحر حىط آطلاسىدىن
پىدا بولغان .

بهر نك ديڭگىزى: آمريقانڭ شىمالىدا، بىر مېڭا كېيىردىن پيدا بولمىش.

آمريقا قىرغىقىدا مشهور كورفۇزلىرى.

سىن لوران كورفۇزى: شىرق قىرغىقىدا، بىر مېڭا قىرغىقىدا پيدا بولغان.

مېكسىقا كورفۇزى: شىمالىدا آمريقانڭ جەنۇبىدا، ئانتىل ديڭگىزىدىن پيدا بولغان.

قاليفورنىيا كورفۇزى: غەرب قىرغىقىدا، بىر مېڭا كېيىردىن پيدا بولغان.

آمريقانڭ مشهور بوغازلىرى.

داويس بوغازى: باقىن ديڭگىزىنى بىر مېڭا قىرغىقىدا تۇتاشتۇرۇپ.
ھودسون بوغازى: ھودسون ديڭگىزىنى بىر مېڭا قىرغىقىدا تۇتاشتۇرۇپ.

ماجلان بوغازى: اوط قىرغىقىدا، آمريقانڭ ايش جەنۇبىدا پيدا بولغان.
ئاراسىدا.

بهر نك بوغازى: بهر نك ديڭگىزىنى بىر مېڭا قىرغىقىدا تۇتاشتۇرۇپ.
تۇتاشتۇرۇپ.

آمريقانڭ مشهور قىرغىقلىرى.

پاررى قىرغىقىدا: بىر مېڭا قىرغىقىدا، ئانگلېزگە تايىنىپ.
غرىنلاندا: بىر مېڭا قىرغىقىدا، ئانگلېزگە تايىنىپ.
ياكى پېر قىرغىقىدا: بىر مېڭا قىرغىقىدا، ئانگلېزگە تايىنىپ.
باھاما قىرغىقىدا: بىر مېڭا قىرغىقىدا، ئانگلېزگە تايىنىپ.

آنتیل طاقم آطه لری: آنتیل دیک گزنده در.

ارض النار } آطه سی جنوبه، بحر محیط کبیره در.
فالکلاند

آله ئوسیان طاقم آطه لری: بحر محیط کبیره، آلاسقایارم آطه سی یافنده.

شارلوت طاقم آطه لری
وانقوهر آطه سی
غاللا پاغوس » »
شیلوئه » »

بحر محیط کبیره در .

آمریقانک مشهور یارم آطه لری.

آلاسقایارم آطه سی: بحر محیط منجهد شمالی برله بحر محیط کبیر
آراسنده در.

قالیفورنیا یارم آطه سی: بحر محیط کبیر برله قالیفورنیا کورفزی آراسنده.

یوقاتان یارم آطه سی: میکسیقا کورفزی ایله آنتیل دیک گزی آراسنده.

فلورید یارم آطه سی: میکسیقا کورفزی ایله بحر محیط آطه سی آراسنده.

یاگی. اسقوجیا یارم آطه سی: سن لوران کورفزی نیک جنوبه.

لابرادور یارم آطه سی: هودسون دیک گزی ایله بحر محیط آطه سی

آراسنده.

آمریقانک مشهور بورونلری.

فاروئل بورونی: فروئلاند یارم آطه سینیک جنوبه.

شارل بورونی: لابرادور يارم آطەسىنىڭ مھىپ آطلاسى طرفىدە.
 سابل بورونی: فلورىد يارم آطەسىنىڭ جەنۇبىدە.
 سىرۇق بورونی: جەنۇبى آمېرىقانىڭ شەرقىدە.
 ھورن بورونی: ارض النار آطەسىنىڭ جەنۇبىدە.
 سىن لوقا بورونی: كاليفورنيا يارم آطەسىنىڭ جەنۇبى اوچى.
 پرنس دوغال بورونی: آلاسقا يارم آطەسىدە بەھرىك بوغازىدە چەت.
 باررو بورونی: آلاسقا يارم آطەسىنىڭ شەمالىدە بىر مەنچە شەمالىگە چەت.

آمېرىقانىڭ مەشھۇر تاغلىرى.

روشوز تاغلىرى: سىنت ئىلى تاغلىرىدىن باشلاپ شەمالى آمېرىقانىڭ
 اورطاسىدىن جەنۇبىگە قەدراوزايۇب كېتە.
 سىدەراناوادا تاغلىرى: جەمەت مەنچە مەملىكىتىنىڭ كاليفورنيا
 ساھلىدە يەقىن.
 اوتا ياكە مېكسىقا يايلاغلىرى: روشوز تاغلىرى ايله سىدەراناوادا
 تاغلىرىنىڭ جەنۇبىدە.
 قوردىلەردە زاندى تاغلىرى: جەنۇبى آمېرىقانىڭ شەمالىدىن جەنۇبىدە
 قەدەر بىر مھىپ كەبىر ساھلى بويىنچە اوزايۇب كېتە.
 آلەغانى تاغلىرى: شەمالى آمېرىقانىڭ بىر مھىپ آطلاسى ساھلىنىڭ
 اچ طرفلىرى.
 لابرادور تاغلىرى: دەخى مەشھۇردى.
 آلاسقا يارم آطەسىدە سىنت ئىلى يانار تاغلىرى؛ آمېرىقانى جەنۇبىدە،

شیلی مملکتندە، قوردیللەردە زاند طاغلارندە « آكونكاغوا، يانار طاغى مشهوردر .

آمریقانك مشهور نهرلری .

ماکنزی نهری: بحر محیط منجمد شمالیگە قویادر .

سن لوران نهری: سن لوران کورفزیئە توگله .

میسیسیپی نهری: میکسیقا کورفزیئە قویا .

میسوری نهری: روشوز طاغلارندن چغوب میسیسیپی نهریئە قوشلا .

رپو - غرانڈ - دەل - نورت نهری: میکسیقا کورفزیئە قویادر .

نهراری جنوبی آمریقادە بحر محیط آتلاسیگە قویالار .	}	اورەنوق
		آمازون
		توقانتەن
		سن فرانسیسکو
		ریو - دو - لاپلاتا

قولورادونهری: روشوز طاغلارندن چغوب قالیفورنیا کورفزیئە قویا .

قولومبیا نهری: بحر محیط کبیرگە آغادر .

یوقین نهری: بهرنك دیک گزینە آغادر .

آمریقانك مشهور كوللری .

كوللری آمریقای شمالیدە، قانادا مملکتندە .	}	گرانڈ اورسی (دب کبیر)
		ویننیپیغ
		اسقلاؤ

سو په ریمپور
 میشیگان
 هورن
 اونتاریو
 تهریپه

کولاری شمالی آمریقادده، جماهیر متفقہ مملکتندہ.

ماراقایو کولی: جنوبی آمریقادده، ونزولا مملکتندہ، آنتیل
 دیگر گزندن پیدا بولغان

نیمتی قاقاکولی: جنوبی آمریقانگ غرب طرفندہ، پھرو مملکتندہ:

آمریقادہ فی حکومتلر.

شمالی آمریقادہ دورت حکومت باردر.

- ۱) غروئنلاند: کوب پیرلری قار، بوز برله قابلانمشدر.
 اہالیسی اوتوز مگ قدر اسکیموص خلقیدر. کیچنشلری بالقی اولامقی
 برلہدر. غروئنلاند آطہسی دانیمارقه حکومتی قولندہدر.
- مشہور شہرلری: اوپرناویق، فونہاب، فزہدیقسہاب شہرلریدر.
- ۲) قانادا. بریتانیای جدید دیبہہ تہینہلر. بیش میلیون یارم
 قدر خلقینگ کوبسی خرہستیان دینندہدر. مرکز ادارہسی «اوتتاوا»
 شہریدر.

مشہور شہرلری: کبہق، مونترہ آل شہرلریدر. بسو مملکت
 انگلیزلر قولندہدر.

۳) جماہیر متفقہ آمریکا: یوز میلیون قدر اہالیسی ناک

کوبسی پروتستان دیننده در. لسانلری انگلیزچه در. اداره‌سی جمهوریه در بو مملکتده علوم، معارف و هنر بیک آله کیتمشدر. پایتختی اوچپوز مک نغوسلی واشینگتون شهریدر.

مشهور شهرلری: بحر محیط آطلاسی ساحلنده، اوچ میلیون یارم نغوسلی، بتون آمریکاده تجارتده برنجی «نیویورک»؛ بحر محیط آطلاسی ساحلنده میایون یارم نغوسلی «فیلادلفیا»؛ بحر محیط کبیر ساحلنده «سان فرانسیسکو»؛ میشیگان کولینک جنوبنده میلیون یارم نغوسلی «شیقاغو»؛ میسیسیپی نهزی اوزه رنده «سن لوئی»، میسیسیپی نهزی مک منصبده «نووهل اورلیان» شهرلریدر. آمریکای شمالینک آسیا بوچه اغنده فی «آلاسکا» یارم آطه سیده جماهیر متفقه که نابعدر. (۴) میکسیقا: اون اوچ میلیون قدر اهالیسی باردر. منهبلی قاتولیک منهبلیدر. لسانلری اسپانیولچه در. میکسیقانک اداره‌سی جمهوریتدر. پایتختی میکسیکو شهریدر.

مشهور شهرلری: قولیما، تامپیکو، وهراکروز، آفاپولکو شهرلریدر. آمریکای جنوبینی آمریکای شمالیگه توتاشدرغان برزخکه اورطه آمریکا دیلر. بو اورطه آمریکاده بیش جمهوریت باردر:

(۱) غواتمالا جمهوریتی. میلیون یارم قدر اهالیسی باردر. مرکز اداره‌سی «غواتمالا» شهریدر.

(۲) موندوراس جمهوریتی. اهالیسی دورت یوز مک قدردر. مرکز اداره‌سی «قومایاغوا» شهریدر.

- (۳) سان سالوادور جمهوریتی. اهالیسی آلتی یوز ماک قدردر. مرکز ادارهسی سان سالوادور شهریدر.
- (۴) نیکاراگوا جمهوریتی. اهالیسی اوچ یوز مکن آرتغرا قدر. مرکز ادارهسی «ماناگوا» شهریدر.
- (۵) قوستاریقا جمهوریتی. اهالیسی ایکی یوز ماک قدردر. مرکز ادارهسی «سن ژوزه» شهریدر. بو بیش حکومت اهالیسیناک منهبلی قاتولیک، لساناری اسپانیولچه در.
- آنتیل آطه لرن داغی حکومتلر.
- آنتیل آطه لری زور آنتیل؛ کچوک آنتیل اسمارنده ایکیگه بولنه در. زور آنتیل آطه لرن دن:
- قوبه آطه سنده، قوبه حکومتی، مسقل بر اداره در. ژامایقا آطه سی انگلیزلرنکی در. هایتی آطه سنده، دومینکو، هایتی حکومتلری مستقلرلر. پورتوریکو آطه سی، جمایر متفقہ آمریقاغه تابعدر.
- کچوک آنتیل آطه لرن دن: مارتینیک، غاده لوب طاقم آطه لری فرانسه غه تابعدر.

جنوبی آمریقادا اون ایکی حکومت بار.

- (۱) قولومبیا جمهوریتی. اهالیسی اوچ میلیون قدردر. مرکز ادارهسی «بوغوتا» شهریدر. مادلن، قارتاژن مشهور شهرلرندندر.
- (۲) وئنزولا جمهوریتی. اهالیسی ایکی میلیون قدردر. مرکز ادارهسی قاراقاس، شهریدر. آنتیل دیکگزی ساحلنده، غوآیرا، والانسیا، ماراقایبو مشهور شهرلرندندر.
- (۳) غوایانا. اهالیسی دورت یوز ماک قدردر. بو مملکت

- اوپکه بولنوب فرنسوز. انگلیز، هوللاندہ لیلر ادارہ سندہ در.
- فرانسوزارنٹ مرکز ادارہ سی «قاییان» شهریدر.
- هوللاندہ لیلررنٹکہ «پاراماریبو» " " "
- انگلیزارنٹ «ژورژطوون» " " "
- ۴) برہزیلیا. اہالیسی اون بیش میلیون قدردر. پایتختی «ریوداژانیرو» شهریدر.
- مشهور شهرلری: پرنامبوکو، باہیا شهرلریدر.
- ۵) پاراگوای جمهوریتی. اہالیسی یارم میلیون قدردر. پایتختی «آسانسیون» شهریدر.
- ۶) اوراگوای جمهوریتی: اہالیسی آلتی یوز مٹ قدردر. پایتختی «مونته ویدو» شهریدر.
- ۷) آرژانتین جمهوریتی: اہالیسی اوچ میلیون یارم قدردر. پایتختی «بوئنوس آیرس» شهریدر.
- ۸) پاتاگونیا مملکتی. بومملکت آرژانتین وشیلی حکومتلری آراسندہ بولنمشدر.
- ۹) بحر محیط کبیر ساحلندہ «شیلی» جمهوریتی در. اہالیسی اوچ میلیون قدردر. پایتختی «سانتیاگو» شهریدر.
- «والپارہزو» شہری محیط کبیر ساحلندہ «شیلی» حکومتینٹ لیمانیدر.
- ۱۰) بولیویا جمهوریتیدر. اہالیسی ایکی میلیون قدردر. مرکز ادارہ سی «شوکیزاقا» شهریدر. پوتوزی شہری مشهوردر.

(۱۱) محیط کبیر ساحلندە «پەرو» جەھوریتیدر. اوج میلیون یارم اھالیسی باردەر. پایتختی «لیما» شھریدر. «قالائو» شھری مشھوردەر.

(۱۲) ئەقواتور یاكە خط استوا جەھوریتی اھالیسی بر میلیون قەدردەر. پایتختی «کینو» شھریدر. «غوايا کویل» شھری مشھوردەر.

آوسترالیا قەھەسینک بیانی.

آوسترالیا قەھەسی دیب بجر محیط کبیرگە چەچەگان بیک کوب آطەلرغە ئەیتەلر. بو آطەلرنک بتون اھالیسی ایلی میلیون قەدردەر. کوبسی اسلام دینندەدر.

بو آطەلر: مالیزیا، ملانیزیا، پولینیزیا اسملرنە اوزچکە بولنەدر. زور آوسترالیا آطەسینک شمال طرفندە بولغان سوماترا، جاوا، بورنەئو، سلب، ملوک، فیلیپپین آطەلری وبولارغە یقین بولغان بر طاقم آطەلرغە «مالیزیا» آطەلری دیب ئەیتەلر.

مالیزیا آطەلرندن: سوماترا، جاوا، بورنەئو، سلب، ملوک آطەلری هولاندەغە تابع بولوب مرکز ادارەلری «جاوا» آطەسندە «باناویا» شھریدر.

فیلیپپین آطەلری، جماھیر متفقە آمریقاغە تابع بولوب، مرکز ادارەلری «مانیلا» شھریدر.

زور آوسترالیا، وبونک شمالندە «کینە چاید»، آوسترالیا نك

جنوبندہ «طاسمانیا»، بر آز شرق طرفندہ «یاگی زہلانڈ»
 آطہلریزہ «ملانیزیا» آطہلری دیب ٹہیتہلر.

ملانیزیا آطہلرندن: آؤسترالیا، طاسمانیا، یاگی زہلانڈ
 آطہلری انگلترہ گہ تابعدر.

ہونداغی بتون انگلیز مستملکاتینگ مرکز ادارہسی آؤسترالیا
 آطہسندہ «سیدنی» شہریدر. بو آطہدہ «ملبورن» مشہور برشہردر.
 طاسمانیا آطہسینگ مرکز ادارہسی «ہوبارت طوون» شہریدر.
 یاگی زہلانڈ ایکی آطہدر. آرالارندہ «قوق» بوغازی باردر.
 مرکز ادارہسی شمالدہگی آطہدہ «اوقلانڈ» شہریدر.

کیفہ جدید آطہسی انگلترہ، آلمانیہ، ہوللانڈہ حکومتلری
 آراسندہ بولنمشدر.

آؤسترالیا آطہسینگ شرق طرفندہ بحر محیط کبیرگہ ساچلگان
 آطہلارغہ پولینیزیا دیلر.

پولینیزیا آطہلرندن: ہاوا یاکہ ساندوویچ آطہلری
 جماہیر متفقہ آمریکاغہ تابعدر.

مارشال، مارییان، قارولین آطہلری آلمانیاغہ تابعدر.
 فیجی، نورفولک آطہلری انگلترہ گہ تابعدر.

مارکیز، توامونو، تابتی، یاگی قالہ دنیا فرانسہغہ تابعدر.

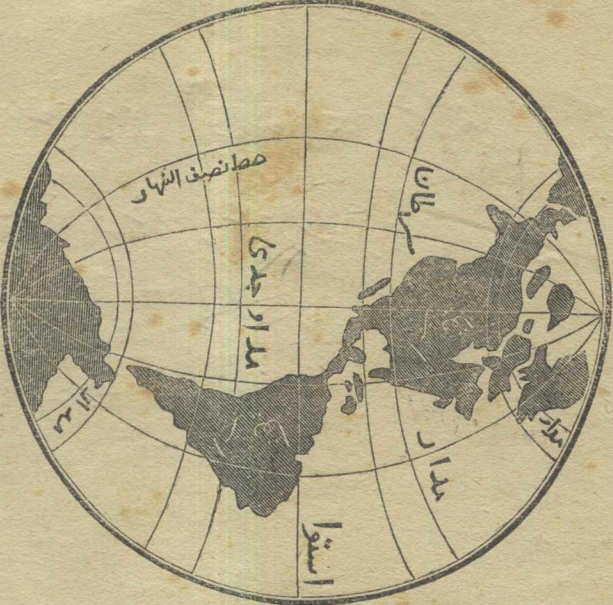

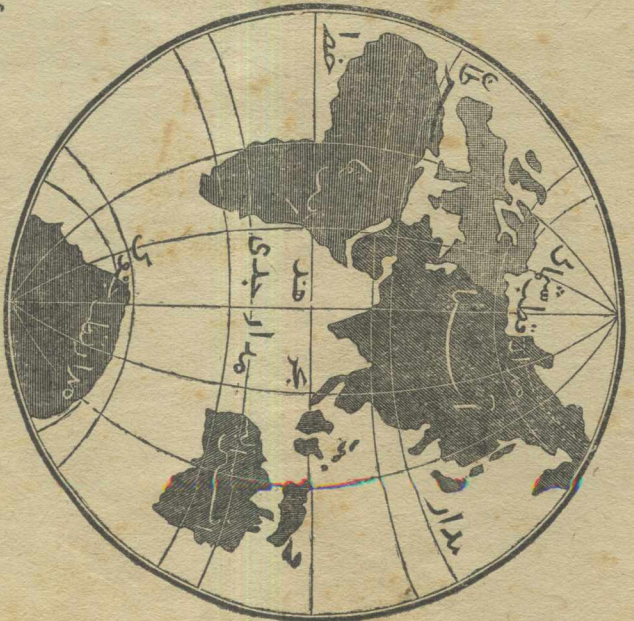
كرة جسمه.

نصف کرۂ غربی.

نصف کرۂ شرقی.

کرۂ مسطحه
خبر بطوسی .

۱۲۱۱ هجری قمری بمبئی
 در ایام اربعه ایلی ایلی
 در ایام اربعه ایلی ایلی

Handwritten text in blue ink, possibly a signature or date, located on the left side of the page.

720461, ГСП, Фрунзе, 5, ул. Жигулевская, 102.
Киргизполиграфкомбинат им. 50-летия
Киргизской ССР Госкомиздата Киргизской ССР
г. Фрунзе
ОСТ 81-53-78, Арт. 3702. Цена 22 коп.